

**T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI
MÜSTEŞARLIĞI**

KAMU FİNANSMANI RAPORU

**2002 YILI PROGRAMI
TEMEL MAKROEKONOMİK HEDEF
VE POLİTİKALARI İLE KAMU KESİMİ
GENEL DENGESİNDE GELİŞMELER**

**YILLIK PROGRAMLAR VE KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

EKİM 2001

**T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI
MÜSTEŞARLIĞI**

KAMU FİNANSMANI RAPORU

**2002 YILI PROGRAMI
TEMEL MAKROEKONOMİK HEDEF
VE POLİTİKALARI İLE KAMU KESİMİ
GENEL DENGESİNDE GELİŞMELER**

17 Ekim 2001 Gün ve 24556 (2. Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete’de Yayımlanan 16 Ekim 2001 Gün ve 2001/3150 Sayılı 2002 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararının Eki Olan 2002 Yılı Programından Alınmıştır.

**YILLIK PROGRAMLAR VE KONJONKTÜR DEĞERLENDİRME
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

EKİM 2001

Yayın ve referans olarak kullanılması Devlet Planlama Teşkilatının iznini gerektirmez; İnternet adresi belirtilerek yayın ve referans olarak kullanılabilir. Bu e-kitap, dpt.gov.tr/ adresindedir.

Bu yayın 1000 adet basılmıştır. Elektronik olarak, 1 adet pdf dosyası üretilmiştir.

Ö N S Ö Z

Kamu kaynaklarının tahsisinin yapıldığı bütçelerde ve buna ilişkin diğer mali mevzuatta saydamlığın sağlanması, gerek makro ekonomik istikrara gerekse yetkin devlete (yönetme kapasitesi yüksek devlete) ulaşılması açısından ön şart olarak görülmektedir. Mali disiplinin sağlanması, kaynakların stratejik önceliklere göre dağıtılması ve etkin kullanılması gibi temel bütçesel sonuçların sağlanmasında mali saydamlık önemli bir araçtır.

Mali saydamlık, mali politika planlarının, kamu sektörü hesaplarının ve mali hedeflerinin kamuoyuna açık olmasıdır. Kamu mali yönetiminin yapısı, fonksiyonları, plan ve hedefleri hakkında tam bir bilgi setinin kamuya sunulması ve sonuçta bu bilginin sistemli bir şekilde değerlendirilmesi ve denetlenmesiyle kamuda etkinliğin artırılması mali saydamlığın temel ilkesi olmaktadır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mali saydamlığın sağlanmasına yönelik düzenlemelere yer verilmiştir. Planda kamusal faaliyet alanı içerisinde yer alan ve hizmetin niteliği itibarıyla bütçe ile ilgisi kurulması gereken kamusal harcamaların bütçe içine alınacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, yine kamu hesaplarında mali saydamlığı sağlamak üzere bütçe içi fonların tümüyle kaldırılacağı bütçe dışı fonlardan kuruluş amaçları doğrultusunda çalışmayanların tasfiye edileceği ve fonlara ek mali yükümlülükler getirilmeyeceği belirtilmiştir.

Mali saydamlığın önemli bir aracı olan mali disiplinin sağlanması ve kamu hesaplarının bir bütün olarak bir arada görülebilmesi uygulamalarına IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar da özel önem atfetmeye başlamışlar ve bu tür uygulamaların dünya genelinde yaygınlaştırılması için politikalar ve tüzükler geliştirmişlerdir. Mali şeffaflık ve yönetim konusu IMF ile yapılan stand-by düzenlemeleri içinde yer almıştır. Ayrıca, bu konuyla ilgili olarak Dünya Bankası ile Kamu Harcamaları ve Kurumsal Gözden Geçirme adı altında bir proje yürütülmektedir.

Bilindiği gibi, bütçe dışında kalan kamu hesaplarının izlenmesi ve bu hesapların topluca gösterimi Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının görevleri arasındadır. Kamu hesapları bir bütün halinde her yıl Bakanlar Kurulu Kararı eki olarak yayımlanan ve beş yıllık planların yıllık dilimlerini oluşturan yıllık programlarda gösterilmektedir. Ayrıca, bu yıl kamu hesaplarının kapsamı genişletilerek döner sermayelerin tamamı kapsama alınmış ve giderek önemi artan İşsizlik Sigortası Fonu da ayrı bir hesap olarak izlenmeye başlanmıştır.

2002 Yılı Programı Makroekonomik Gelişmeler ve Projeksiyonlar bölümünden derlenen ve kamunun tüm hesaplarıyla ilgili bilgiler veren Kamu Finansmanı Raporunu takdirlerinize arz ediyorum.

Dr. Akın İZMİRLİOĞLU
Müsteşar

İÇİNDEKİLER

I. 2002 YILI PROGRAMININ TEMEL AMAÇLARI VE MAKROEKONOMİK POLİTİKA VE HEDEFLERİ	1
1. TEMEL AMAÇLAR	1
2. MAKROEKONOMİK POLİTİKALAR	2
3. MAKROEKONOMİK HEDEFLER	7
II. KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ.....	10
1. KAPSAM	10
A. KONSOLİDE BÜTÇE	10
B. KİT'LER.....	10
C. MAHALLİ İDARELER.....	11
D. DÖNER SERMAYELER.....	11
E. SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI	11
F. FONLAR.....	11
2. KAMU FİNANSMANI	12
A. KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ.....	12
B. KONSOLİDE BÜTÇE	21
C. MAHALLİ İDARELER.....	31
D. DÖNER SERMAYELİ İŞLETMELER.....	33
E. SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARI	36
F. FONLAR.....	38
G. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ	41

TABLOLAR

TABLO: 1- Temel Ekonomik Büyüklükler	9
TABLO: 2- Kamu Kesimi Toplam Gelir ve Harcamaları	16
TABLO: 3- Kamu Kesimi Borçlanma Gereği ve Finansmanı.....	17
TABLO: 4- 2000 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi	18
TABLO: 5- 2001 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi	19
TABLO: 6- 2002 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi	20
TABLO: 7- İç Borç Stokundaki Gelişmeler.....	26
TABLO: 8- Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri	29
TABLO: 9- Konsolide Bütçe Temel Göstergeleri.....	30
TABLO: 10- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Mahalli İdarelere Ayrılan Paylar...	32
TABLO: 11- Mahalli İdareler Gelir ve Harcamaları	33
TABLO: 12- Döner Sermayeli İşletmeler Finansman Dengesi	35
TABLO: 13- Sosyal Güvenlik Kuruluşları Gelir-Gider Dengesi	37
TABLO: 14- Fon Gelir ve Giderleri	40
TABLO: 15- İşsizlik Sigortası Fonu Gelir-Gider Dengesi.....	41
TABLO: 16- İşletmeciler KİT Finansman Dengesi.....	42
TABLO: 17- İşletmeciler KİT Özet Finansal Göstergeler.....	44
TABLO: 18- İşletmeciler KİT'lerin Personel Giderleri ve Üretim Değeri.....	45
TABLO: 19- İşletmeciler KİT'ler Hakkında Özet Bilgiler.....	46
TABLO: 20- Özelleştirme Kapsamındaki İşletmeciler KİT Finansman Dengesi.....	47
TABLO: 21- Özelleştirme Gelirleri.....	48
TABLO: 22- Bazı Tarımsal Ürünlerin Başlangıç Alım Fiyatları	51
TABLO: 23- Tarımsal Ürünlerin Destekleme Fiyatlarında Gelişmeler.....	52
TABLO: 24- Destekleme Alım Miktarları ve Üreticilere Yapılan Ödemeler.....	53

GRAFİKLER

GRAFİK: I- Kamu Kesimi Borçlanma Gereği/GSMH	15
GRAFİK: II- İç Borç Stokunun Yapısı	25

I. 2002 YILI PROGRAMININ TEMEL AMAÇLARI VE MAKROEKONOMİK POLİTİKA VE HEDEFLERİ

1. TEMEL AMAÇLAR

2002 yılı programının temel amacı, 2001 Şubat krizi sonucunda tekrar yükselme eğilimine girmiş olan enflasyonu düşürmek, hızla artan borç stokunu sürdürülebilir bir seviyeye indirmek ve daralan ekonomiyi tekrar büyüme ortamına kavuşturmadır.

Kamu kesimi harcamaları kontrol altında tutularak faiz dışı kamu dengesinde sağlanan fazlanın daha da artırılması ve enflasyonla uyumlu gelirler politikası takip edilmesi maliye politikasının temel amacıdır.

2002 yılında para ve kur politikası fiyat istikrarı nihai hedef alınmak suretiyle ve spekülâtif hareketleri önleyecek biçimde uygulanacaktır.

Makroekonomik istikrarı sürekli kılacak ve ekonominin etkin, esnek ve verimli bir yapıya kavuşmasını sağlayacak olan tarımsal destekleme, sosyal güvenlik, özelleştirme, kamu mali yönetimi ve şeffaflık konularında başlanılan yapısal reformlar hızla sonuçlandırılacaktır.

Kamu yatırımlarında temel amaç, mevcut sınırlı kaynaklar da dikkate alınarak toplumun ihtiyaç duyduğu acil ve öncelikli hizmetlerin bir an önce sağlanması olacaktır. Bu amaç çerçevesinde, kaynakların daha rasyonel kullanımı gerekliliği de gözönünde bulundurularak, kamu yatırımlarının planlanması ve uygulamasında etkinlik sağlamak suretiyle projelerin ekonomik büyüme ve buna bağlı olarak sosyal refaha sağlayacağı katkının en yüksek düzeye çıkarılması hedeflenmektedir.

Devletin ekonomiye doğrudan müdahale aracı olan KİT'lerin; yönetimde özerk, kaynaklarını etkin kullanan, karlı, verimli, rekabetçi ve kamuya yük olmayan bir anlayışla faaliyetlerini sürdürmeleri temel amaçtır. Ancak, KİT'lerin kamu imtiyazlarını kullanırken mal ve işgücü piyasalarını bozucu faaliyetlerden kaçınmaları esastır.

Özelleştirme hedeflerine ulaşmak amacıyla, kamu sermayesinin belirleyici olduğu ulaştırma-haberleşme ve enerji sektörlerinde serbestleşmeye gidilerek, özel sektör katılımının sağlanmasına yönelik düzenlemelere devam edilecektir. Ancak, yap-işlet-devret, yap-işlet ve işletme hakkı devri gibi finansman modelleri yeniden gözden geçirilerek bu modellerin rekabeti engelleyici, kamuya yüksek

maliyetler getirici ve muhtemel yükümlülükleri artırıcı uygulamalara yol açması önlenecektir.

Üretim planlamasıyla tarımsal ürün deseninin arz-talep dengesine göre, ürün fiyatlarının ise dünya fiyatları da dikkate alınarak serbest piyasa şartlarında oluşması sağlanacaktır.

Sosyal sigorta kuruluşlarının idari ve mali etkinliği artırılacak, norm ve standart birliğini sağlamak için temel esaslar belirlenecek, gelirleri artırıcı ve giderleri azaltıcı düzenlemeler yapılacaktır.

2. MAKROEKONOMİK POLİTİKALAR

Kamu harcamalarında tasarruf ve etkinliğin sağlanması yoluyla kamu açıklarının azaltılması, kamu kesiminin faiz dışı dengesinde sağlanan iyileşmenin daha da artırılması suretiyle borç stokunun GSMH içindeki payının azaltılması ve enflasyonun düşürülmesi politikalarına devam edilecektir. Ayrıca, makroekonomik istikrarı devamlı kılacak yapısal reformlarla ilgili olarak başlamış olan çalışmalara devam edilecektir.

Mali sistem kurumlarının rekabet gücüne sahip, mali yönden güçlü ve uluslar arası standartlara uygun olarak çalışması için bankacılık sisteminde uygulanmakta olan yeniden yapılanma programına devam edilecektir.

Kamusal karar alma sürecinde etkinliği sağlamak amacıyla modern bütçe yönetiminin gerektirdiği kurumsal ve fonksiyonel işleyiş ve mekanizmaların sisteme aşamalı bir şekilde dahil edilmesi ve bu çerçevede bütçe kapsamının genişletilmesi amacıyla yapılan çalışmalara devam edilecektir.

Harcamaların fonksiyonel dağılımının takibi açısından önemli olan ve pilot kuruluşlardan başlanan yeni bütçe kod sisteminin yaygınlaştırılması çalışmalarına hız kazandırılacaktır.

Personel harcamalarını disipline edecek uygulamalara devam edilecek, kuruluşların zorunlu olmadıkça personel alımlarına ve yeni birimler kurarak teşkilatlarını geliştirmelerine izin verilmeyecek, yurt dışı teşkilatları yeniden düzenlenecektir.

Kamu borçlanmaları düzenli bir şekilde raporlanarak kamu borç stoku şeffaf hale getirilecektir. Kamu mali sisteminde disiplin sağlanması amacıyla borçlanmaya ilişkin ilke ve sınırlamaları içeren bir borçlanma programının bütçe ekinde yayınlanması sağlanacaktır.

Gerekli kararların hızla alınıp uygulamaya konulduğu etkin bir borç yönetimine ulaşmak için borçlanma ile ilgili konuların tek bir kanunla düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla hazırlanan Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısının süratle yasalaşması sağlanacaktır.

Kamu finansmanı imkanları çerçevesinde vergi politikaları üretim ve istihdamı destekler şekilde oluşturulacaktır.

Vergi mevzuatımızın AB ile uyumunun sağlanması için gerekli düzenlemeler yapılmasına devam edilecektir. Bu amaçla, değişik ürünler üzerinde bulunan vergi ve benzeri kesintilerin özel tüketim vergisi çatısı altında birleştirilerek vergilendirmede basitlik ve etkinlik sağlanacaktır.

Vergi idaresinin uygulama, izleme ve denetleme fonksiyonunu güçlendirecek, kayıt dışı ekonomiyi kontrol altına alıp vergi tabanını genişletecek çalışmalarına önem verilecektir.

İstisna, muafiyet ve vergi indirimi gibi vergi harcamaları ekonomik ve sosyal politikalar çerçevesinde yeniden düzenlenecek ve bu harcamaların raporlanarak kamuoyuna açıklanması sağlanacaktır.

Devlet İhale Kanunundaki aksaklıkların giderilerek daha rekabetçi ve etkin ihale sisteminin oluşturulması ve AB mevzuatına uyum sağlamak amacıyla hazırlanan Devlet İhale Kanun Tasarısının süratle yasalaşması sağlanacaktır.

2002 yılında; yaşanan krizler sonrasında ekonomik dengelerin tesis edilerek sürdürülebilir büyüme ortamının temin edilmesi için kamu kesiminde mali disiplin sağlanması ve kamu ve özel kesim kaynaklarının verimli, akılcı ve birbirlerini tamamlayan yatırım alanlarına yönlendirilmesi esas olacaktır. Bu politikaya paralel olarak kamu kesimi yatırımları ağırlıklı ekonomik ve sosyal alt yapı alanlarında yoğunlaştırılmaya devam edilecektir.

Bu bağlamda, 2002 yılında kamu kaynak tahsislerinde eğitim, sağlık, teknoloji alt yapısı, enerji, sulama, kentsel alt yapı yatırımlarına ve ulaştırma alt sektörleri arasında dengeyi sağlayıcı yatırımlara, bölgesel gelişme stratejileri dikkate alınarak öncelik verilecektir.

2002 yılında, kalkınmada öncelikli yörelerin kalkınmasına hız kazandırıcı ekonomik ve sosyal altyapı yatırımları ile istihdam ağırlıklı projelere öncelik verilecektir. Bu kapsamda özellikle Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi Ana Planı (DAP), Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı

(DOKAP) ve Zonguldak, Bartın, Karabük (ZBK) Bölgesel Gelişme raporlarında öngörülen projelere öncelik verilecektir.

Ayrıca 2002 yılında; devam eden projelerden 2002 yılı içinde tamamlanarak ekonomiye kazandırılabilir, uygulamasında önemli fiziki gerçekleşme sağlanmış, yatırım programında yer alıp dış finansmanı sağlanarak onaylanmış, başlatılmış bulunan diğer projelerle bağlantılı veya eş zamanlı olarak yürütülmesi ve tamamlanması gereken projelere, afetlerin önlenmesi ve afet hasarlarının telafisine yönelik projelere öncelik verilecektir. Zorunlu hallerde gündeme gelebilecek yeni projelerin belirlenmesinde, kamu proje stokunun optimum düzeyde tutulması gereği de göz önünde bulundurularak azami ölçüde seçici davranılacak, ekonomiye kısa sürede kazandırılabilir, sağlıklı yapılabirlik etütlerine dayanan, yapılabirliği yüksek ve ülkemiz açısından stratejik öneme sahip projelere yönelinmesi esas olacaktır.

2002 Yılı Yatırım Programı hazırlıkları kapsamında başlatılmış olan, yatırımların rasyonelleştirilmesi çalışmalarında esas alınan önceliklendirme ve ilkeler program uygulamalarında da sürdürülecektir.

Alt yapı hizmetlerinin sağlanmasında, kamu yararı ve etkinlik ilkeleri esas alınarak, bir taraftan yeni finansman modelleri geliştirilirken, diğer taraftan Yap-İşlet-Devret ve benzeri modellerin uygulaması etkin hale getirilecektir.

2002 yılında öncelikli olarak, 'Yatırımlarda Karşılaşılan İdari Engeller Projesi' kapsamında hazırlanacak Eylem Planı Bakanlar Kuruluna sunulacak ve Planda yer alan hukuki ve kurumsal düzenlemelerin hayata geçirilmesi için gerekli girişimler başlatılacaktır.

Belediyelerin finansman yapısının iyileştirilmesi kapsamında öz gelirlerini artırıcı düzenlemelere gidilecektir.

Belediye sınırları içerisinde yaşayan ve yerel hizmetlerden faydalanan bireylerin belediye idaresi üzerindeki denetim ve izleme fonksiyonlarını güçlendirecek düzenlemeler hayata geçirilecektir. Bu kapsamda, belediye ve bağlı kuruluşlarının hesap ve faaliyetlerinin düzenli, standartları belirlenmiş ve anlaşılabilir bir şekilde raporlanması ve sunulması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Belediyelerin harcamalarına ve borçlanmalarına ilişkin esasların yeniden düzenlenmesi ve etkin olarak uygulanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Fonların tasfiyesi yönünde sürdürülegelen çalışmalar tamamlanmıştır. Ancak, bugüne kadar katedilen mesafenin ötesinde, bir taraftan mülga fonların

gelir ve harcama türlerinin gerekliliğine, bu kalemlerin hukuki ve pratik yönden bütçeyle uyumlaştırılmasına yönelik adımlar atılacak; diğer taraftan faaliyetlerine devam edecek olan bütçe dışı fonların izlenmesinde etkinlik sağlanacaktır.

İşsizlik sigortasından yararlanacaklara işsizlik aylığı ve sağlık yardımları yanında, iş bulma, yeni bir meslek kazandırma gibi hizmetler etkin bir şekilde sağlanacaktır.

İşsizlik Sigortası Fonu gelirleri reel gelir getiren yatırım alanlarına yönlendirilecek ve böylece fonun bütçeye yük olmadan, sağlıklı kaynaklarla finansmanı sağlanacaktır.

Sigorta bilgi sistemi kurularak, başta sağlık olmak üzere sosyal güvenlik kuruluşlarının tüm bilgileri yönetilebilir ve politika oluşturmaya uygun bir hale getirilecektir.

Sağlık harcamalarının etkin kontrolü amacıyla, usulsüzlük yapanlara yönelik yaptırımların caydırıcılığı artırılabilecektir.

Sağlık sigortası hesapları ve hizmetlerinin özelleştirilmesine ilişkin çalışmalara devam edilecektir.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının sigortacılık dışındaki faaliyetlerinin tasfiye edilmesi sağlanacaktır.

Emekli Sandığında prime tabi olmayan gelirler prime tabi hale getirilecektir.

Prim gelirlerinin artırılması amacıyla, SSK ve Bağ-kur'da prime esas kazançlar hedeflenen enflasyon da dikkate alınarak artırılabilecektir.

Gönüllülük esasına dayanan, devletin denetiminde, özerk, mali sektör içinde örgütlenen, teşvik sistemleri ile donatılan, zorunlu sigorta sistemini destekleyen ve tamamlayan bir fonksiyona sahip olacak şekilde uygulamaya konulan bireysel emeklilik sisteminin etkin bir şekilde çalışması sağlanacaktır.

KİT'lerin rekabet gücünün geliştirilmesi amacıyla mal ve hizmet fiyatları gerçekçi olarak tespit edilecek, bazı kesimlere yapılan tarife altı indirimler kaldırılacak, cari giderlerde azami oranda tasarruf sağlanacak, stoklar azaltılacak ve zarar eden birimler tasfiye edilecektir. Bu çerçevede, destekleme alım fiyatları ile ücret seviyeleri hedeflenen enflasyonla uyumlu olarak belirlenecek, istihdam sayıları sınırlandırılacak ve faaliyetleri etkin bir performans denetim sistemi ile izlenecektir.

Özelleştirme amaçlarına ulaşmak için rekabetçi sektörlerde faaliyet gösteren KİT'lerin başta halka arz yöntemi ile olmak üzere kısa sürede özel sektöre devredilmesi sağlanacaktır. Rekabeti sağlamanın zor olduğu sektörlerde, tüketici hak ve çıkarlarının korunması ile rekabetin sağlanmasına yönelik özelleştirme öncesi ve sonrası düzenlemelere devam edilecektir. Bu çerçevede, enerji piyasası yasası ile doğal gaz sektörünün serbestleştirilmesine ilişkin çalışmalar ve tarımsal desteklemeci KİT'lerin özelleştirilmesine ilişkin çalışmalar sonuçlandırılacaktır. Ancak, enerji sektöründe rekabeti engelleyici hükümler içeren projeler, bunların maliyetleri ve bunlara ilişkin Hazinesinin muhtemel yükümlülükleri yeniden gözden geçirilecektir.

Özel sektörün katılımına açılan iletişim ve enerji gibi sektörler ile tütün, tütün mamülleri ve şeker gibi ürün piyasalarında, tüketici hak ve çıkarlarını korumak ve rekabeti tesis etmek başta olmak üzere gerekli her türlü yapısal ve kurumsal düzenlemelere devam edilecektir.

Piyasa fiyat oluşumu üzerinde olumsuz etkileri olan ürün fiyatlarına devlet müdahaleleri yerine, üretimin piyasa koşullarında talebe uygun olarak yönlendirilmesini sağlayacak politika araçları devreye sokularak, üretici gelir düzeyinin yükseltilmesi ve istikrarı esas alınacaktır. Üretim maliyetlerini azaltıcı ve teknolojik gelişimi hızlandırıcı tedbirler uygulamaya konulacaktır.

TSKB'ler yeniden yapılandırılacak, alternatif ürün projesi hayata geçirilecek ve tarımsal desteklemeci KİT'ler özelleştirilecektir.

İhracatımızın yapısal sorunu olan pazar ve sektörel bağımlılığın azaltılmasını teminen, dünya pazarlarında Türk malı imajının yerleşmesini sağlayacak stratejik bir yaklaşımın tesbit edilmesi, ileri teknoloji ihtiva eden, bilgi yoğun ve katma değeri yüksek ürünlerin ihracat içindeki payının arttırılmasına yönelik politikaların uygulanması ve bu kapsamda firmaların AR-GE faaliyetlerinin daha fazla teşvik edilmesine azami özen gösterilecektir.

Gümrük Birliği sürecinde yaşanan sorunların çözümüne ilişkin olarak Gümrük Birliği Ortak Komitesi'nin çalışmaları hızlandırılarak sürdürülecektir.

2002 yılı içerisinde başta sanayi ürünlerinde gümrük birliğinin daha sağlıklı işlemesine yönelik tedbirlerin alınmasının yanı sıra, Türkiye'nin AB'ye tam üyelik hedefi doğrultusunda yapılması gereken çalışmalar sürdürülecektir.

Ticaret Politikası alanında Türkiye ile AB arasında Ortaklık Anlaşmalarımızın öngördüğü nitelikte bir danışma mekanizmasının işletilmesi ve Ortak Ticaret Politikasının belirlenmesinde Türkiye'nin ulusal çıkarlarının dikkate alınması

amacıyla Karar alma sürecine katılım sağlanması yönünde gerekli girişimlerde bulunulacaktır.

Gümrük birliğinin sağlıklı işlemesi için gerçekleştirilmesi gereken mevzuat uyum çalışmalarının yanısıra, AB'ye tam üyelik hedefi çerçevesinde, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımıyla, Türk mevzuatının AB müktesebatına (Union Acquis) uyumu konusunda hazırlanan Ulusal Program çerçevesinde uyuma yönelik çalışmalar sürdürülecektir. Bu kapsamda kurulmuş olan alt komite çalışmalarına iştirak edilecektir.

Hizmetlerin serbest dolaşımının tedricen gerçekleştirilmesi amacına yönelik olarak AB Komisyonu ile müzakere süreci başlatılacaktır.

KOBİ'lerin uluslararası piyasalarda yoğun rekabet koşullarına uyum sağlamaları, uluslararası pazarlama, tanıtım ve ticari bilgiye ilişkin eksikliklerinin giderilmeleri amacıyla sektörel dış ticaret şirketlerinin teşvikine devam edilecektir.

Serbest bölgeler konusunda ana politika ve hedef, faaliyette bulunan serbest bölgelerin verimliliğinin artırılarak tam kapasite ile çalışmalarını sağlamak ve bölgelerin alt ve üst yapılarının uluslar arası standartlara uygun bir yapıya kavuşturulmalarını temin etmek, ayrıca, kuruluş çalışmaları devam eden bölgelerin hazırlıklarını bir an önce tamamlayarak ülke ekonomisine kazandırmaktır.

3. MAKROEKONOMİK HEDEFLER

2002 yılında GSMH'nın yüzde 4,0 oranında büyümesi öngörülmüştür. 2002 yılı büyümesi esas olarak 2001 yılında önemli ölçüde gerileyen yurtiçi talepteki artıştan kaynaklanacaktır. Bu gelişmede, 2001 yılında reel olarak yaklaşık yüzde 20 oranında değer kaybeden Türk Lirasının 2002 yılında yüzde 7-10 arasında değer kazanması, bankacılık kesiminde yaşanan olumsuzlukların giderilmesiyle birlikte mali kesimle reel kesim arasındaki ilişkilerin giderek normalleşmesi ve tüketici güveninin sağlanması önemli rol oynayacaktır. 2002 yılında kamu tüketimi ve özel tüketim harcamalarının sırasıyla yüzde 1,5 ve yüzde 3,6 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Böylece toplam tüketim artış hızının yüzde 3,3'e ulaşacağı beklenmektedir.

2002 yılında kamu sabit sermaye yatırımlarının yüzde 2,7 oranında gerilemesi, özel sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 2 oranında artması ve böylece toplam sabit sermaye yatırımlarında yüzde 0,5 oranında artış sağlanması öngörülmüştür.

2002 yılında 12 aylık TEFE artış hızının yüzde 31, TÜFE artış hızının ise yüzde 35 olması hedeflenmektedir. Bu hedefler çerçevesinde yıllık ortalama TEFE artış hızı yüzde 45,6, TÜFE artış hızı yüzde 46,4, GSMH deflatörü ise yüzde 46 olarak öngörülmüştür.

2002 yılında toplam ihracatın yüzde 4,9 oranında artarak 32 milyar dolara ulaşması hedeflenmektedir. Toplam ithalatın ise yüzde 11 oranında artarak 45,5 milyar dolar olması beklenmektedir. Böylece, 2001 yılında 5,5 milyar dolar olacağı tahmin edilen dış ticaret açığının, 2002 yılında 8,4 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir.

Turizm gelirlerinin bir önceki yıl seviyesini koruyarak 2002 yılında 8,3 milyar dolar olması, işçi gelirlerinin ise 3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Bu gelişmeler sonucunda, 2002 yılında cari işlemler hesabının dengeye yakın bir seviyede gerçekleşerek 116 milyon dolar fazla vermesi hedeflenmektedir.

Maliye politikasının 2002 yılında temel hedefi kamu harcamalarında tasarruf ve etkinliğin sağlanması yoluyla kamu açıklarının azaltılması ve kamu kesiminin faiz dışı dengesinde sağlanan iyileşmenin daha da artırılmasıdır. Bu çerçevede, 2001 yılında GSMH'nin yüzde 15,5 oranında gerçekleşmesi beklenen kamu kesimi borçlanma gereğinin 2002 yılında yüzde 8'e indirilmesi hedeflenmiştir. Faiz hariç tutulduğunda kamu gelirleri kamu giderlerinden fazla vermektedir. 2001 yılında GSMH'nin yüzde 7,7'si oranında beklenen bu fazlanın 2002 yılında yüzde 8,4'e yükseltilmesi öngörülmüştür.

TABLO: 1- Temel Ekonomik Büyüklükler

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)
BÜYÜME (Yüzde Değişme)									
Tarım	-0,7	2,0	4,4	-2,3	8,4	-5,0	4,1	-5,8	2,5
Sanayi	-5,7	12,1	7,1	10,4	2,0	-5,0	5,6	-5,7	4,1
Hizmetler	-6,6	6,3	7,6	8,6	2,4	-4,5	8,7	-6,5	4,3
GSYİH	-5,5	7,2	7,0	7,5	3,1	-4,7	7,2	-6,1	4,0
GSMH	-6,1	8,0	7,1	8,3	3,9	-6,1	6,1	-8,5	4,0
GSMH (Trilyon TL)	3 888	7 855	14 978	29 393	53 518	78 283	125 971	184 767	280 551
GSMH (Milyon Dolar)	130 888	171 861	184 602	194 106	205 808	187 468	202 064	149 851	155 775
FİYATLAR									
GSMH Deflatörü (Yüzde Değişme)	107,3	87,2	78,0	81,2	75,3	55,8	51,6	60,3	46,0
TEFE Yıllık Ortalama (Yüzde Değişme)	120,7	86,0	75,9	81,8	71,8	53,1	51,4	60,0	45,6
TEFE Yıl Sonu (Yüzde Değişme)	149,6	65,6	84,9	91,0	54,3	62,9	32,7	80,0	31,0
TÜFE Yıllık Ortalama (Yüzde Değişme)	106,3	89,1	80,4	85,7	84,1	64,9	54,9	53,7	46,4
TÜFE Yıl Sonu (Yüzde Değişme)	125,5	76,0	79,8	99,1	69,7	68,8	39,0	65,0	35,0
DIŞ TİCARET (Milyon Dolar)									
İhracat (FOB)	18 106	21 636	23 225	26 261	26 973	26 587	27 774	30 500	32 000
İthalat (CIF)	23 270	35 709	43 627	48 559	45 922	40 687	54 502	41 000	45 500
Dış Ticaret Açığı (3)	-5 164	-13 212	-10 582	-15 358	-14 220	-10 443	-22 377	-5 540	-8 420
Cari İşlemler Dengesi (3)	2 631	-2 339	-2 437	-2 638	1 984	-1 360	-9 819	2 896	116
Cari İşlemler Dengesi / GSMH	2,0	-1,4	-1,3	-1,4	1,0	-0,7	-4,9	1,9	0,1
KONSOLİDE BÜTÇE GELİRLERİ / GSMH	19,2	17,8	18,0	19,6	21,8	24,0	26,4	27,1	25,3
- Vergi Gelirleri / GSMH	15,1	13,8	15,0	16,1	17,3	18,9	21,0	20,9	20,6
KONSOLİDE BÜTÇE GİDERLERİ / GSMH	23,1	21,8	26,3	27,2	28,8	35,9	37,3	42,2	35,0
- Faiz Ödemeleri / GSMH	7,7	7,3	10,0	7,7	11,5	13,7	16,2	22,0	15,3
- Faiz Dışı Harcamalar / GSMH	15,4	14,4	16,3	19,4	17,2	22,2	21,1	20,3	19,7
KONSOLİDE BÜTÇE AÇIĞI (Trilyon TL)	-152	-317	-1 238	-2 241	-3 726	-9 285	-13 725	-27 847	-26 953
- Bütçe Açığı / GSMH	-3,9	-4,0	-8,3	-7,6	-7,3	-11,9	-10,9	-15,1	-9,6
- Faiz Dışı Denge / GSMH	3,8	3,3	1,7	0,1	4,6	1,8	5,3	6,9	5,6
KAMU KESİMİ BORÇLANMA GEREĞİ / GSMH	7,9	5,0	8,6	7,7	9,4	15,6	12,5	15,4	8,0
- Faiz Dışı KKBG / GSMH	-2,9	-4,5	-2,8	-1,1	-3,1	0,9	-4,7	-7,7	-8,4

(1) Gerçekleşme Tahmini, (2) Program, (3) 1996 yılından itibaren bavlul ticareti dahil.

II. KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ

1. KAPSAM

Kamu kesimi genel dengesi aşağıda sıralanan kurumsal yapılardan oluşmaktadır;

- Konsolide bütçe
- KİT'ler
- Mahalli idareler
- Döner sermayeler
- Sosyal güvenlik kuruluşları
- Fonlar

A. KONSOLİDE BÜTÇE

Genel ve katma bütçeli kuruluşlardan oluşmaktadır.

Genel bütçeli kuruluşlar; devletin asli ve sürekli hizmetlerini yerine getirmekle yükümlü olan merkezi kuruluşlardır. Bunlar esas olarak bakanlıklar, yüksek yargı organları, müsteşarlıklar, başkanlıklar ve bakanlıklardan ayrı bütçesi olan genel müdürlüklerdir.

Mevcut yapıda toplam 36 adet genel bütçeli idare vardır.

Katma bütçeli kuruluşlar ise 1050 sayılı kanunun amir hükmü gereğince kendi gelirleriyle kendi giderlerini karşılaması öngörülen ama mevcut durumda hazine yardımı alan DSİ, Karayolları gibi yatırımcı kuruluşlar ile üniversitelerdir

Üniversiteler hariç katma bütçeli kuruluşların sayısı 11'dir. Üniversitelerle birlikte bu sayı 65'e ulaşmaktadır.

B. KİT'LER

KİT'ler iki grupta toplanmaktadır. Bunlar;

- işletmeci KİT'ler
 - 233 sayılı KHK kapsamında olanlar
 - 4046 sayılı kanunla Özelleştirme dairesi altında olanlar
- tasarrufçu KİT'ler.

233 sayılı KHK kapsamında ve Özelleştirme İdaresi altında 23'er adet olmak üzere toplam 46 işletmecisi KİT mevcuttur.

Tasarrufçu KİT'ler ise Emlak Bankasının kapatılması ile birlikte Ziraat ve Halk Bankasından oluşmak üzere 2'ye düşmüştür. 2001 yılından itibaren tasarrufçu KİT'ler kamu kesimi genel dengesi kapsamı dışında tutulmaktadır.

C. MAHALLİ İDARELER

Kamu kesimi dengesinde yer alan mahalli idareler beş alt başlıktan oluşmaktadır;

- sayıları 3216'ya ulaşan belediyeler
- 81 adet il özel idaresi
- büyükşehirlere bağlı 15 adet su-kanalizasyon idareleri
- büyükşehirlere bağlı gaz ve toplu taşıma işletmeleri
- İller Bankası

D. DÖNER SERMAYELER

Kamu kesimi genel dengesi kapsamındaki döner sermayeler, maliye bakanlığının izlediği ve diğer olmak üzere iki alt başlıkta sınıflandırılmaktadır.

Maliye bakanlığının izlediği döner sermayeler, genel ve katma bütçeli kuruluşlara bağlı olarak çalışan ve sayıları 2.600 civarında olan işletmelerdir.

Diğer döner sermayeler ise TRT, Milli Piyango, AOÇ ve YURTKUR'dur.

E. SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARI

SSK, BAĞ-KUR ve Emekli Sandığı olmak üzere 3 adet sosyal güvenlik kuruluşu vardır.

F. FONLAR

Kamu kesimi genel dengesi içinde 2001 yılına kadar 11 adet fon ile bir adet özel hesap (3418 sayılı kanun çerçevesinde) olmak üzere toplam 12 adet fon bulunurken, bu sayı 2001 yılında kapatılan fonlarla birlikte 8 adet fona ve bir adet özel hesaba düşmüştür.

2002 yılından itibaren fon dengesinde toplam dört adet fon yer alacaktır. Bunlar, Destekleme Fiyat İstikrar Fonu, Özelleştirme Fonu, Savunma Sanayii Destekleme Fonu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonudur.

Ayrıca İşsizlik Sigortası Fonu 2000 yılından itibaren Fon dengesinde yer almaktadır.

2. KAMU FİNANSMANI

A. KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ

2001 yılında toplam kamu gelirlerinin GSMH içindeki payının bir önceki yılın 0,8 puan üstünde yüzde 30,8 oranında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Özelleştirme gelirleri hariç tutulduğunda, toplam kamu gelirlerinin GSMH içindeki payının bir önceki yılın 1,5 puan üzerinde yüzde 30 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2001 yılında kamu gelirlerinin yüzde 81,4'ünü oluşturması beklenen vergi gelirlerinin GSMH içindeki payı 2000 yılına göre 0,2 puanlık artışla yüzde 25,1 seviyesine yükselecektir. 2001 yılında yaşanan ekonomik krize rağmen vergi gelirlerinin geçen yılın seviyesinin üzerinde beklenmesinde Makroekonomik Programın hedeflerine ulaşılabilmesi ve deprem zararlarının telafi edilmesi amacıyla 2000 yılında alınan vergi önlemlerinin bazılarının süresinin 2002 yılı sonuna kadar uzatılmasının yanı sıra akaryakıt tüketim vergisi miktarlarının ve KDV oranlarının artırılması etkili olmuştur.

2001 yılında, vergi dışı normal gelirlerin GSMH içindeki payının bir önceki yıla göre 0,2 puan azalışla yüzde 2,1 olacağı tahmin edilmektedir. Önemli bir faktör geliri sağlayan Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin (Türk Telekom) KİT sistemi dışına çıkarılmasına rağmen, faktör gelirlerinin GSMH içindeki payının bir önceki yıla göre 1,7 puan artarak yüzde 5,2'ye çıkması beklenmektedir. Bu gelişmede işsizlik sigortası fonunun faiz gelirleri ile enerji alanında faaliyet gösteren KİT'lerin mal ve hizmet satış fiyatlarının, enflasyon ve dolar kurundaki gelişmelere bağlı olarak arttırılması ve KİT girdi maliyetlerinde sağlanan tasarruflar etkili olmuştur. Sosyal fonlardaki açığın 2001 yılında da devam edeceği ve GSMH içindeki payının 0,3 puan artışla yüzde 2,5 seviyesine çıkacağı tahmin edilmektedir. Sosyal güvenlik kuruluşları açıklarının artmasında, 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle prim gelirlerinin yeterince arttırılamaması ve tahsilat oranının düşmesi ile emekli aylıklarında ve sağlık giderlerindeki artışlar önemli etkenlerdir.

2001 yılında, toplam kamu harcamalarının GSMH içindeki payının bir önceki yıla göre 3,8 puanlık bir yükselmeye yüzde 46,3'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. Cari harcamaların GSMH'ya oranının 2000 yılındaki seviyesini koruyarak yüzde 12,5 olması, transfer harcamalarının 4,9 puan artışla yüzde

27,2 seviyesine çıkması beklenmektedir. Transfer harcamalarındaki yükselmeye konsolide bütçe faiz ödemelerindeki artış belirleyici olmuştur. Konsolide bütçe faiz ödemelerinin GSMH içindeki payının geçen yıla göre 5,8 puan artarak yüzde 22'ye çıkacağı tahmin edilmektedir.

2001 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki payının 1,2 puan azalışla yüzde 5,7 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Kamu sabit sermaye yatırımlarındaki bu gerilemede kapatılan fonların yatırımları için bütçeden yeterli kaynak ayrılamaması ve Türk Telekomun KİT sistemi dışına çıkarılması dolayısıyla işletmeci KİT yatırımlarında görülen azalma etkili olmuştur. Özellikle tarımsal KİT'lerin stoklarındaki reel azalmanın etkisiyle 2001 yılında toplam kamu yatırımlarının GSMH içindeki payının yüzde 5,1 seviyesine gerileyeceği tahmin edilmektedir.

2001 yılında kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya oranının bir önceki yıla göre 2,9 puan artışla yüzde 15,4 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Faiz ödemeleri hariç tutulduğunda, bir önceki yılda GSMH'nın yüzde 4,7'si oranında fazla veren kamu kesiminin 2001 yılında yüzde 7,7 oranında fazla vereceği tahmin edilmektedir. Bu gelişmede konsolide bütçe ve KİT sistemi belirleyici olmuştur.

Kamu kesimi borçlanma gereğindeki artış konsolide bütçe ve sosyal güvenlik kuruluşlarının açıklarından kaynaklanmaktadır. 2000 yılında yüzde 10,9 oranında gerçekleşen konsolide bütçe açığının GSMH'ya oranının, özellikle kamu bankaları ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundaki bankalara verilen Devlet İç Borçlanma Senetlerinin (DİBS) faiz ödemelerinin etkisiyle, 2001 yılında yüzde 15,1'e yükselmesi beklenmektedir. Diğer yandan, GSMH'ya oran olarak 2000 yılında yüzde 0,2 oranında açık veren sosyal güvenlik kuruluşlarının bu açıklarının 2001 yılında yüzde 0,6'ya çıkacağı tahmin edilmektedir. 2000 yılında GSMH'nın yüzde 1,3'ü oranında fazla veren fonların, İşsizlik Sigortası Fonunun sisteme dahil edilmesine rağmen, özelleştirme gelirlerindeki azalmaya bağlı olarak bu fazlasının 2001 yılında yüzde 0,9'a düşmesi beklenmektedir. GSMH'ya oran olarak 2000 yılında yüzde 1,6 açık veren işletmeci KİT finansman dengesinin 2001 yılında yüzde 0,3 oranında açık vereceği tahmin edilmektedir. Mahalli idarelerin bir önceki yılda verdiği yüzde 0,5 oranındaki açığın 2001 yılında yüzde 0,2'ye, özelleştirme kapsamındaki kuruluşların borçlanma gereğinin 0,3 puan azalışla yüzde 0,2'ye düşeceği beklenmektedir.

1994-1998 döneminde net dış borç ödeyicisi, 1999 ve 2000 yıllarında ise net dış borç kullanıcısı olan kamu kesiminin, 2001 yılında tekrar net dış borç ödeyicisi olacağı ve GSMH'nın yüzde 6,7'si oranındaki dış borç ödemesine karşılık yüzde 4,2 oranında dış borç kullanacağı tahmin edilmektedir.

2002 yılında, toplam kamu gelirlerinin GSMH içindeki payının 0,5 puan azalarak yüzde 30,3'e düşmesi öngörülmektedir. Kamu gelirlerindeki bu azalma vergi gelirlerinden kaynaklanmaktadır. Vergi dışı normal gelirler ile özelleştirmeden sağlanacak gelir ve sosyal güvenlik kuruluşlarının dengelerinde hedeflenen iyileşme vergi gelirlerindeki GSMH'ya oran olarak 1,4 puanlık azalmayı kısmen telafi etmektedir.

2002 yılında toplam kamu harcamalarının GSMH içindeki payının 8 puan azalarak yüzde 38,3'e gerilemesi öngörülmüştür. Bu gerileme esas olarak faiz ödemelerinin reel olarak azalacağı öngörüsünden kaynaklanmaktadır. Nitekim faiz ödemeleri hariç tutulduğunda toplam kamu harcamalarının GSMH içindeki payının sadece 1,3 puan azalışla yüzde 23,2 seviyesinden yüzde 21,9 seviyesine gerilemesi programlanmıştır. Bu düşüşte konsolide bütçe sermaye transferleri ile kamu sabit sermaye yatırımlarında beklenen azalma etkili olacaktır.

2002 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki payının 0,4 puan düşüşle yüzde 5,3, toplam kamu tüketiminin GSMH içindeki payının ise 0,1 puan azalışla yüzde 12,4 seviyesine inmesi programlanmıştır.

2002 yılında kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya oranının 2001 yılına göre 7,4 puan gerileyerek yüzde 8 olması hedeflenmiştir. Kamu kesimi borçlanma gereğinde hedeflenen bu azalma esas itibarıyla, faiz ödemelerindeki reel düşmeye bağlı olarak konsolide bütçe, İşsizlik Sigortası Fonu ile özelleştirme gelirlerinden dolayı fon, sosyal güvenlik ve KİT dengelerinde hedeflenen iyileşmeden kaynaklanmaktadır. 2002 yılında bir önceki yıla göre, GSMH'ya oran olarak, konsolide bütçe dengesinde 5,5 puan, KİT dengesinde 0,6 puan, fon dengesinde 0,8 puan ve sosyal güvenlik kuruluşların dengesinde 0,6 puanlık iyileşme hedeflenmektedir.

Faiz ödemeleri hariç tutulduğunda 2002 yılında kamu kesimi finansmanının GSMH'nın yüzde 8,4'ü oranında fazla vermesi öngörülmektedir. Böylece faiz dışı fazlada geçen yıla göre GSMH'ya oran olarak 0,7 puanlık bir artış hedeflenmektedir. Bu iyileşme esas olarak konsolide bütçe dengesinden kaynaklanmaktadır.

2002 yılında kamu kesiminin GSMH'nın yüzde 5'i oranında net dış borçlanma yapması programlandığından net iç borçlanmanın GSMH içindeki payının bir önceki yıla göre 14,9 puan azalarak yüzde 3 seviyesine inmesi öngörülmüştür.

GRAFİK:I- Kamu Kesimi Borçlanma Gereği/GSMH (Yüzde)

(1) Tahmin (2) Program (3) Negatif işaretler fazlayı göstermektedir.

KKBG: Kamu kesimi borçlanma gereği

F.D. KKBG: Faiz dışı kamu kesimi borçlanma gereği

TABLO: 2- Kamu Kesimi Toplam Gelir ve Harcamaları

	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)					(GSMH'ya Oranlar, Yüzde)				
	1998	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)	1998	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)
Vergiler	11 029 176	17 320 163	31 325 435	46 362 566	66 584 246	20,6	22,1	24,9	25,1	23,7
-Vasıtasız	4 722 704	7 115 730	11 763 822	17 609 965	22 029 226	8,8	9,1	9,3	9,5	7,9
-Vasıtalı	6 128 159	9 866 228	19 007 367	28 102 682	43 481 498	11,5	12,6	15,1	15,2	15,5
-Servet	178 313	338 205	554 246	649 918	1 073 522	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Vergi Dışı Normal Gelirler	676 371	1 262 285	2 901 937	3 891 045	7 941 665	1,3	1,6	2,3	2,1	2,8
Faktör Gelirleri	2 726 884	3 769 414	4 430 093	9 664 010	13 477 245	5,1	4,8	3,5	5,2	4,8
Sosyal Fonlar	-1 268 897	-2 404 468	-2 719 823	-4 563 791	-6 042 616	-2,4	-3,1	-2,2	-2,5	-2,2
TOPLAM	13 163 534	19 947 394	35 937 642	55 353 829	81 960 540	24,6	25,5	28,5	30,0	29,2
-Özelleştirme Gelirleri (3)	517 313	62 580	1 913 904	1 611 000	3 161 700	1,0	0,1	1,5	0,9	1,1
TOPLAM GELİR	13 680 847	20 009 974	37 851 546	56 964 829	85 122 240	25,6	25,6	30,0	30,8	30,3
Cari Harcamalar	5 922 692	10 480 809	15 593 737	23 102 482	34 687 705	11,1	13,4	12,4	12,5	12,4
Yatırım Harcamaları	3 638 333	5 158 668	8 774 176	9 333 284	14 433 945	6,8	6,6	7,0	5,1	5,1
-Sabit Sermaye	3 359 435	5 130 994	8 709 004	10 509 244	14 920 300	6,3	6,6	6,9	5,7	5,3
-Stok Değişmesi	278 898	27 674	65 172	-1 175 960	-486 355	0,5	0,0	0,1	-0,6	-0,2
Transfer Harcamaları	8 571 349	15 502 756	28 054 860	50 336 659	56 390 211	16,0	19,8	22,3	27,2	20,1
-Cari Transferler (Net)	8 072 924	14 407 016	26 316 157	48 067 906	54 855 867	15,1	18,4	20,9	26,0	19,6
-Sermaye Transferleri	498 425	1 095 740	1 738 703	2 268 753	1 534 344	0,9	1,4	1,4	1,2	0,5
Stok Değişim Fonu	592 182	1 076 796	1 114 043	2 720 541	2 067 141	1,1	1,4	0,9	1,5	0,7
TOPLAM HARCAMA	18 724 556	32 219 030	53 536 816	85 492 966	107 579 002	35,0	41,2	42,5	46,3	38,3
BORÇLANMA GEREĞİ	5 043 709	12 209 056	15 685 269	28 528 137	22 456 762	9,4	15,6	12,5	15,4	8,0

Kaynak: DPT

(1) Gerçekleşme Tahmini

(2) Program

(3) Özelleştirme gelirleri kamu kesimi genel dengesi tablolarında "sermaye transferleri" kalemi altında yer almaktadır.

TABLO: 3- Kamu Kesimi Borçlanma Gereği ve Finansmanı

	1997	1998	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)
	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)					
Konsolide Bütçe	2 240 652	3 894 989	9 284 650	13 725 384	27 847 200	26 952 700
KİT	-71 483	750 516	1 986 224	2 812 209	1 031 490	-116 287
-İşletmeci	165 425	690 189	1 766 254	1 994 098	629 887	904 717
Mahalli İdareler	83 099	206 187	273 743	682 636	343 304	479 597
Döner Sermaye	-4 956	-14 371	-33 442	-119 451	-90 439	-180 669
Sosyal Güv. Kuruluşları	25 769	204 709	194 484	233 662	1 087 203	-50
Fonlar	- 3 304	1 679	503 397	-1 649 171	-1 690 621	-4 678 529
Özelleştirme Kapsa. Kuru.	28 992	15 474	96 610	605 606	401 603	-1 021 004
TOPLAM KAMU	2 269 777	5 043 709	12 209 056	15 685 269	28 528 137	22 456 762
TOPLAM KAMU (FAİZ HARİÇ) (3)	-334 365	-1 675 368	670 859	-5 941 683	-14 180 834	-23 456 886
TOPLAM KAMU (ÖZEL. HARİÇ)	2 346 008	5 561 022	12 271 636	17 599 173	30 139 137	25 618 462
TOPLAM KAMU (3)						
(FAİZ+ÖZEL. HARİÇ)	-258 134	-1 158 055	733 439	-4 027 779	-12 569 834	-20 295 186
TOPLAM FİNANSMAN	2 269 777	5 043 709	12 209 056	15 685 269	28 528 137	22 456 762
Dış Boçlanma (Net)	- 305 406	- 516 103	1 501 731	4 482 006	-4 552 306	14 033 590
-Dış Borç Ödemesi	- 901 631	-2 248 764	-2 645 085	-4 236 227	-12 380 405	-15 266 588
-Dış Borç Kullanımı	596 225	1 732 661	4 146 816	8 718 233	7 828 099	29 300 178
İç Borç/Alacak (Net)	2 575 183	5 559 812	10 707 325	11 203 263	33 080 443	8 423 172
-Bono (Net)	1 020 674	3 293 156	-2 493 400	-1 333 878	16 423 000	1 390 830
-Tahvil (Net)	1 484 844	1 311 144	12 233 900	10 141 531	6 964 000	12 094 790
-Hazine Kısa Vadeli Avansı	0	0	0	0	0	0
-Diğer	69 665	955 512	966 825	2 395 610	9 693 443	-5 062 448
	(GSMH'ya Oranlar, Yüzde)					
Konsolide Bütçe	7,6	7,3	11,9	10,9	15,1	9,6
KİT	-0,2	1,4	2,5	2,2	0,6	-0,0
-İşletmeci	0,6	1,3	2,3	1,6	0,3	0,3
Mahalli İdareler	0,3	0,4	0,4	0,5	0,2	0,2
Döner Sermaye	-0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	0,1	0,4	0,3	0,2	0,6	0,0
Fonlar	-0,0	0,0	0,7	-1,3	-0,9	-1,7
Özelleştirme Kap.Kuruluşlar	0,1	0,0	0,1	0,5	0,2	-0,4
TOPLAM KAMU	7,7	9,4	15,6	12,5	15,4	8,0
TOPLAM KAMU (FAİZ HARİÇ) (3)	-1,1	-3,1	0,9	-4,7	-7,7	-8,4
TOPLAM KAMU (ÖZEL. HARİÇ)	8,0	10,4	15,7	14,0	16,3	9,1
TOPLAM KAMU (3)						
(FAİZ+ÖZEL. HARİÇ)	-0,9	-2,2	0,9	-3,2	-6,8	-7,2
TOPLAM FİNANSMAN	7,7	9,4	15,6	12,4	15,4	8,0
Dış Boçlanma (Net)	-1,0	-1,0	1,9	3,6	-2,5	5,0
-Dış Borç Ödemesi	-3,1	-4,2	-3,4	-3,4	-6,7	-5,4
-Dış Borç Kullanımı	2,0	3,2	5,3	6,9	4,2	10,4
İç Borç/Alacak (Net)	8,8	10,4	13,7	8,9	17,9	3,0
-Bono (Net)	3,5	6,2	-3,2	-1,1	8,9	0,5
-Tahvil (Net)	5,1	2,4	15,6	8,1	3,8	4,3
-Hazine Kısa Vadeli Avansı	0	0	0	0	0	0
-Diğer	0,2	1,8	1,2	1,9	5,2	-1,8

- (1) Gerçekleşme Tahmini
(2) Program
(3) Negatif işaret fazlayı göstermektedir.

TABLO: 4- 2000 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)

	Genel+ Katma	Mahalli İdareler	Döner Sermaye	Sosyal Güvenlik Kuruluş	Fonlar	ALT TOPLAM	KİT					TOPLAM KAMU
							İşletme	Tasar- rufcu	TOPLAM	Öz Kap Kur	TOPLAM	
1 Vergiler	26.157.047	3.373.910	-5.778	0	1.903.595	31.428.774	-462.637	-17.884	-480.521	-177.064	-657.585	30.771.189
a Vasitasız	10.503.316	1.195.265	-5.778	0	728.604	12.421.407	-462.637	-17.884	-480.521	-177.064	-657.585	11.763.822
B Vasitalı	15.653.731	2.178.645	0	0	1.174.991	19.007.367	0	0	0	0	0	19.007.367
2 Vergi Dışı N. Gelirler	1.919.051	847.068	-49.895	0	628.608	3.344.832	-215.192	0	-215.192	-227.703	-442.895	2.901.937
3 Faktör Gelirleri	2.114.189	1.042.351	319.774	358.047	28.635	3.862.996	288.910	21.134	310.044	257.053	567.097	4.430.093
4 Sosyal Fonlar	0	0	0	-2.958.388	238.565	-2.719.823	0	0	0	0	0	-2.719.823
5 (Cari Transferler)	-26.645.000	-1.493.014	86.187	2.395.700	-841.370	-26.497.497	66.340	115.000	181.340	0	181.340	-26.316.157
I KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	3.545.287	3.770.315	350.288	-204.641	1.958.033	9.419.282	-322.579	118.250	-204.329	-147.714	-352.043	9.067.239
II CARİ GİDERLER	-12.863.756	-2.266.626	0	0	-463.355	-15.593.737	0	0	0	0	0	-15.593.737
III KAMU TASARRUFU	-9.318.469	1.503.689	350.288	-204.641	1.494.678	-6.174.455	-322.579	118.250	-204.329	-147.714	-352.043	-6.526.498
IV YATIRIMLAR	-3.493.364	-2.097.505	-135.329	-54.021	-719.452	-6.499.671	-1.714.075	-21.420	-1.735.495	-539.010	-2.274.505	-8.774.176
a Sabit Sermaye	-3.493.364	-2.098.400	-115.739	-54.021	-719.452	-6.480.976	-1.834.736	-21.420	-1.856.156	-371.872	-2.228.028	-8.709.004
B Stok Değişmesi	0	895	-19.590	0	0	-18.695	120.661	0	120.661	-167.138	-46.477	-65.172
V TASARRUF-YATIRIM FARKI	-12.811.833	-593.816	214.959	-258.662	775.226	-12.674.126	-2.036.654	96.830	-1.939.824	-686.724	-2.626.548	-15.300.674
VI SERMAYE TRANSFERLERİ	-913.551	-74.211	-74.929	25.000	873.945	-163.746	920.490	-309.336	611.154	282.039	893.193	729.447
1 Servet Vergileri	346.646	205.036	0	0	2.564	554.246	0	0	0	0	0	554.246
2 (Diğer Transferler)	-1.249.599	-115.307	5.504	0	1.215.079	-144.323	810.086	-171.302	638.784	253.721	892.505	748.182
3 (Kamulaş.ve S. Değer Art.)	-10.598	-163.940	-80.433	25.000	-343.698	-573.669	110.404	-138.033	-27.629	28.318	689	-572.980
VII KASA-BANKA/BORÇLANMA	13.725.384	668.027	-140.030	233.662	-1.649.171	12.837.872	1.116.164	212.505	1.328.669	404.685	1.733.354	14.571.226
1 Kasa-Banka Değişimi	0	150.717	-202.402	-14.935	-197.436	-264.056	-278.075	-446.400	-724.475	198.871	-525.604	-789.660
2 Dış Borçlanma(net)	3.053.183	-35.884	309	0	225.969	3.243.577	699.090	216.534	915.624	322.805	1.238.429	4.482.006
-Dış Borç Ödemesi	-3.653.019	-207.817	0	0	-115.426	-3.976.262	-247.467	-2.372	-249.839	-10.126	-259.965	-4.236.227
-Dış Borç Kullanımı	6.706.202	171.933	309	0	341.395	7.219.839	946.557	218.906	1.165.463	332.931	1.498.394	8.718.233
3 İç Borç/Alacak(net)	10.672.201	567.803	82.642	248.597	-1.677.704	9.893.539	1.573.083	442.372	2.015.455	83.930	2.099.385	11.992.924
4 Stok Değişim Fonu	0	-14.609	-20.579	0	0	-35.188	-877.934	0	-877.934	-200.921	-1.078.855	-1.114.043

(1) Geçici

TABLO: 5- 2001 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)

	Genel+ Katma	Mahalli İdareler	Döner Sermaye	Sosyal Güvenlik Kuruluş	Fonlar	ALT TOPLAM	KİT			TOPLAM KAMU
							İşletmecisi	Öz Kap Kur	TOPLAM	
1 Vergiler	38.137.000	5.184.076	-13.502	0	3.091.189	46.398.763	-415.831	-270.284	-686.115	45.712.648
a Vasitasız	14.872.000	2.160.336	-13.502	0	1.277.246	18.296.080	-415.831	-270.284	-686.115	17.609.965
b Vasitalı	23.265.000	3.023.739	0	0	1.813.943	28.102.682	0	0	0	28.102.682
2 Vergi Dışı N. Gelirler	2.728.500	1.339.611	-75.487	0	292.155	4.284.779	-155.900	-237.834	-393.734	3.891.045
3 Faktör Gelirleri	3.786.831	1.656.127	358.828	715.732	500.228	7.017.746	1.639.963	1.006.301	2.646.264	9.664.010
4 Sosyal Fonlar	0	0	0	-5.378.150	814.359	-4.563.791	0	0	0	-4.563.791
5 (Cari Transferler)	-48.654.162	-2.154.752	151.909	3.662.000	-1.189.584	-48.184.589	109.358	7.325	116.683	-48.067.906
I KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	-4.001.831	6.025.061	421.748	-1.000.418	3.508.347	4.952.907	1.177.590	505.508	1.683.098	6.636.005
II CARİ GİDERLER	-18.670.000	-3.432.537	0	0	-999.945	-23.102.482	0	0	0	-23.102.482
III KAMU TASARRUFU	-22.671.831	2.592.524	421.748	-1.000.418	2.508.402	-18.149.575	1.177.590	505.508	1.683.098	-16.466.477
IV YATIRIMLAR	-4.799.700	-2.806.711	-154.020	-86.785	-288.810	-8.136.026	-1.373.837	176.579	-1.197.258	-9.333.284
a Sabit Sermaye	-4.799.700	-2.829.505	-175.382	-86.785	-288.810	-8.180.182	-1.854.852	-474.210	-2.329.062	-10.509.244
b Stok Değişmesi	0	22.794	21.362	0	0	44.156	481.015	650.789	1.131.804	1.175.960
V TASARRUF-YATIRIM FARKI	-27.471.531	-214.187	267.728	-1.087.203	2.219.592	-26.285.601	-196.247	682.087	485.840	-25.799.761
VI SERMAYE TRANSFERLERİ	-375.669	-92.873	-111.929	0	-528.971	-1.109.442	1.016.170	85.437	1.101.607	-7.835
1 Servet Vergileri	399.000	246.817	0	0	4.101	649.918	0	0	0	649.918
2 (Diğer Transferler)	-745.150	-129.613	269	0	-403.318	-1.277.812	1.095.385	439.198	1.534.583	256.771
3 (Kamulaş. ve S. Değer Art.)	-29.519	-210.077	-112.198	0	-129.754	-481.548	-79.215	-353.761	-432.976	-914.524
VII KASA-BANKA/BORÇLANMA	27.847.200	307.060	-155.799	1.087.203	-1.690.621	27.395.043	-819.923	-767.524	-1.587.447	25.807.596
1 Kasa-Banka Değişimi	0	-28.699	-185.432	0	38.969	-175.162	-407.302	-139.334	-546.636	-721.798
2 Dış Borçlanma(net)	-5.287.000	-458.227	454	0	33.093	-5.711.680	933.514	225.860	1.159.374	-4.552.306
-Dış Borç Ödemesi	-10.262.000	-671.127	0	0	-126.131	-11.059.258	-1.311.738	-9.409	-1.321.147	-12.380.405
-Dış Borç Kullanımı	4.975.000	212.900	454	0	159.224	5.347.578	2.245.252	235.269	2.480.521	7.828.099
3 İç Borç/Alacak(net)	33.134.200	830.230	94.539	1.087.203	-1.762.683	33.383.489	103.675	315.077	418.752	33.802.241
4 Stok Değişim Fonu	0	-36.244	-65.360	0	0	-101.604	-1.449.810	-1.169.127	-2.618.937	-2.720.541

(1) Gerçekleşme Tahmini

TABLO: 6- 2002 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi (1)

	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)									
	Genel+ Katma	Mahalli İdareler	Döner Sermaye	Sosyal Güvenlik Kuruluş	Fonlar	ALT TOPLAM	KİT		TOPLAM	TOPLAM KAMU
							İşletmecisi	Öz Kap Kur		
1 Vergiler	59.580.000	5.762.828	-21.717	0	1.613.806	66.934.917	-1.008.546	-415.647	-1.424.193	65.510.724
a Vasıtasız	19.963.000	2.140.797	-21.717	0	1.371.339	23.453.419	-1.008.546	-415.647	-1.424.193	22.029.226
b Vasıtalı	39.617.000	3.622.031	0	0	242.467	43.481.498		0	0	43.481.498
2 Vergi Dışı N. Gelirler	6.001.795	2.103.445	-105.006	0	306.865	8.307.099	-160.473	-204.961	-365.434	7.941.665
3 Faktör Gelirleri	4.248.321	2.509.676	531.095	1.096.526	711.639	9.097.257	2.051.890	2.328.098	4.379.988	13.477.245
4 Sosyal Fonlar	0	0	0	-6.872.976	830.360	-6.042.616		0	0	-6.042.616
5 (Cari Transferler)	-60.099.818	-1.429.453	248.556	5.886.000	-256.152	-55.650.867	385.000	410.000	795.000	-54.855.867
I KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	9.730.298	8.946.496	652.928	109.550	3.206.518	22.645.790	1.267.871	2.117.490	3.385.361	26.031.151
II CARİ GİDERLER	-28.323.000	-5.088.584	0		-1.276.121	-34.687.705			0	-34.687.705
III KAMU TASARRUFU	-18.592.702	3.857.912	652.928	109.550	1.930.397	-12.041.915	1.267.871	2.117.490	3.385.361	-8.656.554
IV YATIRIMLAR	-7.096.000	-4.129.688	-311.589	-109.500	-4.000	-11.650.777	-2.524.230	-258.938	-2.783.168	-14.433.945
a Sabit Sermaye	-7.096.000	-4.130.300	-280.500	-109.500	-4.000	-11.620.300	-2.811.000	-489.000	-3.300.000	-14.920.300
b Stok Değişmesi	0	612	-31.089	0	0	-30.477	286.770	230.062	516.832	486.355
V TASARRUF-YATIRIM FARKI	-25.688.702	-271.776	341.339	50	1.926.397	-23.692.692	-1.256.359	1.858.552	602.193	-23.090.499
VI SERMAYE TRANSFERLERİ	-1.263.998	-186.820	-114.520	0	2.752.132	1.186.794	1.019.841	494.243	1.514.084	2.700.878
1 Servet Vergileri	731.000	342.522	0	0	0	1.073.522			0	1.073.522
2 (Diğer Transferler)	-1.945.000	-238.760	423	0	2.902.132	718.795	1.284.973	548.803	1.833.776	2.552.571
3 (Kamulaş. ve S. Değer Art.)	-49.998	-290.582	-114.943	0	-150.000	-605.523	-265.132	-54.560	-319.692	-925.215
VII KASA-BANKA/BORÇLANMA	26.952.700	458.596	-226.819	-50	-4.678.529	22.505.898	236.518	-2.352.795	-2.116.277	20.389.621
1 Kasa-Banka Değişimi	0	0	-281.297	0	20.000	-261.297	325.373	-309.939	15.434	-245.863
2 Dış Borçlanma(net)	13.466.900	-508.509	0	0	170.331	13.128.722	748.543	156.325	904.868	14.033.590
-Dış Borç Ödemesi	-11.351.100	-784.509	0	0	-210.137	-12.345.746	-2.822.777	-98.065	-2.920.842	-15.266.588
-Dış Borç Kullanımı	24.818.000	276.000	0	0	380.468	25.474.468	3.571.320	254.390	3.825.710	29.300.178
3 İç Borç/Alacak(net)	13.485.800	988.106	100.628	-50	-4.868.860	9.705.624	-169.199	-867.390	-1.036.589	8.669.035
4 Stok Değişim Fonu	0	-21.001	-46.150	0	0	-67.151	-668.199	-1.331.791	-1.999.990	-2.067.141

Not Kapatılan ve fon dengesi içinde yer almayan fonların vergi nitelikli gelirleri genel bütçe vergi gelirlerine dahil edilmiştir.

(1) Program

B. KONSOLİDE BÜTÇE

2000 yılı başında uygulamaya konulan Makroekonomik Program çerçevesinde, temel hedef olan kamu sektörü faiz dışı fazlasını artırmak ve kamu finansmanını sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmak amacıyla gelir artırıcı ve harcama disiplini sağlayıcı tedbirler alınmıştır.

2000 yılında konsolide bütçe harcamalarının GSMH içindeki payı bir önceki yıla göre 1,4 puan artarak yüzde 37,3'e yükselmiştir. 1999 yılında 13,7 olan faiz ödemelerinin GSMH'ya oranı 2000 yılında yüzde 16,2'ye çıkarken, faiz dışı harcamalar yüzde 22,2'den yüzde 21,1'e gerilemiştir. GSMH'ya oran olarak, faiz dışı harcamaların düşüşünde personel harcamalarındaki 0,9, işsizlik sigortası dahil sosyal güvenlik kuruluşlarına transferlerdeki 0,8 ve vergi iadelerindeki 0,2 puanlık gerileme belirleyici olmuştur. Buna karşılık, KİT transferleri ve deprem dolayısıyla fon giderlerinde bir artış olmuştur.

2000 yılı konsolide bütçe gelirleri ise, 2,4 puan artarak GSMH'nın yüzde 26,4'üne ulaşmıştır. Bu gelişmede, bazı gelir kalemlerinde düşme olmasına rağmen, yüzde 1,3'ü faiz vergisinden olmak üzere, GSMH'ya oranı yüzde 4,4'e ulaşan gelir artırıcı tedbirler etkili olmuştur.

Bu gelişmeler sonucunda, konsolide bütçe açığının GSMH içindeki payı bir önceki yıla göre 1 puan düşerek yüzde 10,9 olarak gerçekleşmiştir. Faiz ödemeleri hariç tutulduğunda, konsolide bütçe fazlasının GSMH'ya oranı 3,5 puanlık artışla yüzde 5,3'e yükselmiştir.

Makroekonomik Programın uygulamaya başlanmasıyla birlikte, faiz oranlarında dikkate değer bir gerileme sağlanarak borçlanmanın maliyeti düşürülmüş, faiz dışı fazlanın GSMH'ya oranının yükselmesi ve dış kaynak kullanımındaki artış sonucunda Hazinesin iç borç yönetimi nispeten rahatlamıştır.

Devlet iç borçlanma senetlerinin (DİBS) 1999 yılında yüzde 109,5 olan yıllık bileşik faiz oranı 2000 yılında yüzde 38'e gerilemiş, 479 gün olan ortalama borçlanma vadesi ise 410 gün olarak gerçekleşmiştir.

15,1 katrilyon liralık senede bağlanmamış görev zararı stoku da dahil edildiğinde, 2000 yılı iç borç stoku 51,5 katrilyon liraya yükselmekte, GSMH içindeki payı ise yüzde 40,9'a çıkmaktadır.

Kamu açıklarının finansmanının mali piyasalar üzerindeki baskısını hafifletmek amacıyla, 2000 yılı iç borç servisinin altında borçlanma politikası izlenmiştir. Nitekim, 2000 yılında 16,5 katrilyon lira anapara ve 18,8 katrilyon

lira faiz ödemesi olmak üzere toplam 35,3 katrilyon liralık iç borç servisine karşılık 25,3 katrilyon lira borçlanma gerçekleştirilmiştir.

2001 yılı bütçesinde harcamaların 48,4 katrilyon lira, gelirlerin 43,1 katrilyon lira ve bunun sonucunda açığın 5,2 katrilyon lira olması öngörülmüştür. Ancak, 2000 yılı Kasım ve 2001 yılı Şubat aylarında yaşanan gelişmeler sonucu faiz oranları yüksek seviyelere ulaşmış, enflasyon oranı yükselmiş ve döviz kurlarının dalgalanmaya bırakılması ekonomideki belirsizliğin artmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda toplam 30,6 katrilyon lira ek ödenek ihtiyacı ortaya çıkmış ve 21 Haziran 2001 tarihinde Ek Bütçe Kanunu yürürlüğe girmiştir.

2001 yılında, ek bütçeyle birlikte 79 katrilyon lira olarak öngörülen konsolide bütçe harcamalarının 78 katrilyon lira, 49,1 katrilyon lira olarak hedeflenen gelirlerin ise 50,2 katrilyon lira seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Böylece, 29,9 katrilyon lira olarak öngörülen bütçe açığının 27,8 katrilyon lira olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Faiz dışı fazlanın öngörülen 11,3 katrilyon liranın üstünde, 12,7 katrilyon lira olması beklenmektedir.

2001 yılında GSMH'ya oran olarak, konsolide bütçe harcamalarının 4,9 puanlık artışla yüzde 42,2, konsolide bütçe gelirlerinin 0,7 puanlık artışla yüzde 27,1 ve böylece bütçe açığının 4,2 puanlık artışla yüzde 15,1 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Faiz harcamaları hariç tutulduğunda ise, bütçenin GSMH'ya oran olarak bir önceki yılın 1,6 puan üzerinde yüzde 6,9 oranında fazla vereceği tahmin edilmektedir.

2001 yılı hedeflerine ulaşmak amacıyla 2000 yılı sonunda ve 2001 yılı içinde Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı doğrultusunda bütçe gelirlerine ilişkin çeşitli tedbirler alınmıştır. Bu çerçevede;

- Eğitime katkı payı uygulaması; İMKB, SPK, RTÜK ve RK hasılatlarından pay alınması; Özel işlem ve özel iletişim vergilerinin uygulama süreleri 2002 yılı sonuna kadar uzatılmıştır. Daha sonra eğitime katkı payı uygulama süresi 2010 yılı sonuna kadar uzatılmıştır.
- Gelir vergisi mükelleflerine yönelik hayat standardı esaslı tekrar uygulamaya konulmuştur.
- Kurumlar vergisinde geçici vergi oranı yüzde 20'den yüzde 25'e yükseltilmiş, gelir ve kurumlar vergisinde geçici verginin üçer aylık dönemlerle ödenmesine 2001 yılında da devam edilmiştir.
- Gelir vergisi dilimleri hedeflenen enflasyona göre artırılmıştır.

- Menkul sermaye iratları üzerinden yapılan stopajlar yüzde 16'ya, kurum kazançlarından istisna olan yatırım indirimi üzerindeki stopajlar yüzde 18'e yükseltilmiştir. 17 Ağustos 2001 tarihinden itibaren ise mevduat ve repo faizleri üzerinden alınan stopajlar vade yapılarına göre farklılaştırılmıştır.
- Nispi harçlar yüzde 50 oranında artırılmış, ayrıca maktu olan pasaport, vize ve trafik harçları yeniden değerlendirilme oranında artırıldıktan sonra bir kat daha artırılmıştır.
- Motorlu taşıtlar vergisi yüzde 75 oranında artırılmıştır.
- Taşıtların alım vergisi yüzde 60 oranında artırılmıştır.
- Doğalgaz teslimleri üzerinden alınan KDV oranları yüzde 8'den yüzde 17'ye yükseltilmiştir. 15 Mayıs 2001 tarihinden itibaren ise genel KDV oranı yüzde 18'e, yüzde 25'lik oran yüzde 26'ya yükseltilmiştir.
- Mükelleflere vergi borçlarını taksitlendirme imkanı getirilmiştir.
- Vergi tahsilatında etkinliği artırmak amacıyla aylık gecikme zammı oranı yüzde 10'a yükseltilmiştir.
- 4481 sayılı Kanun ile yurt dışına çıkış yapanlardan 50 dolar karşılığı Türk Lirası harç alınması ve vadeli mevduat, döviz tevdiat ve katılma hesabı sahiplerinden her vade sonunda 1 milyon lira alınması uygulamasına başlanmıştır.
- Hazineye ait taşınmazların daha kısa sürede ekonomiye kazandırılması amacıyla bu taşınmaz malların satışına ilişkin esas ve usulleri düzenleyen 4706 sayılı yasa uygulamaya konulmuştur.
- Akaryakıt tüketim vergisi (ATV) miktarlarının her ay gerçekleşen TEFE oranında artırılması uygulamasına geçilmiştir. Buna ek olarak, ATV Nisan ayında yaklaşık yüzde 20, Mayıs ayında ise yaklaşık yüzde 15 oranında artırılmıştır.
- Vergi kaçığının önlenmesi amacıyla vergi kimlik numarası kullanımının yaygınlaştırılması kararlaştırılmış ve mali işlemleri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Gelirleri artırıcı tedbirlerle birlikte, harcamaları azaltıcı önlemler de alınmıştır. Bu çerçevede, Bütçe Uygulama Talimatıyla bazı harcama kalemlerinin yüzde 5'lik bölümü bloke edilmiş ve personel alımı sınırlandırılmıştır. Ayrıca

Mayıs 2001 itibarıyla kamu bankalarında görev zararı yaratılması uygulamasına son verilerek söz konusu uygulamaların ancak bütçeye ödenek konulması ve kaynağının gösterilmesi ile mümkün olması şartı getirilmiştir. Bu çerçevede, 2001 yılında ek bütçe ile kamu bankalarına verilen görev zararı karşılığı olarak 400 trilyon lira ödenek konulmuştur.

Memur ve sözleşmeli personel maaşlarının hedeflenen TÜFE oranı kadar artırılması uygulamasına 2001 yılında da devam edilmiştir.

Alınan tedbirler sonucunda, 2001 yılında, GSMH'ya oran olarak, bir önceki yıla göre, personel harcamalarının 0,2 puan artışla yüzde 8,1 seviyesine yükseleceği, diğer cari harcamaların 0,3 puan düşüşle yüzde 2,6, yatırım harcamalarının ise 0,2 puan düşüşle yüzde 2 seviyesine gerileyeceği tahmin edilmektedir. Transfer harcamalarının GSMH'ya oranının ise 5,2 puanlık artışla yüzde 29,5 seviyesine çıkması beklenmektedir. Transfer harcamalarının önemli oranda artarak bütçe içindeki payının yüzde 69,9'lara ulaşmasını sağlayan ana kalem borç faiz ödemeleridir. GSMH'ya oran olarak borç faizi ödemelerinin 5,8 puanlık artışla yüzde 22 seviyesine yükseleceği tahmin edilmektedir.

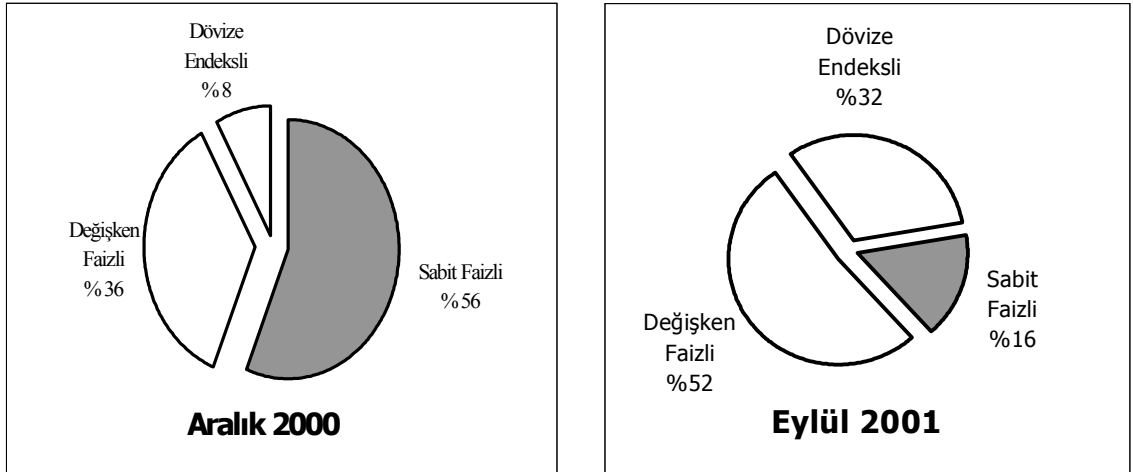
2001 yılında, konsolide bütçe gelirlerinin GSMH'nın yüzde 27,1'i düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Faiz vergisi hariç gelir vergisinin 1,2 puanlık artışla GSMH'nın yüzde 6,2'si seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu gelişmede, döviz kurlarında ve faiz oranlarındaki artışın stopaj tahsilatına yansımaları etkili olmuştur. Mal ve hizmetlerden alınan vergilerin GSMH'ya oranının ise 0,5 puan artarak yüzde 9,5'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu artışın önemli bir bölümü akaryakıt tüketim vergisinden kaynaklanmaktadır. Ekonomik büyüme ve ithalattaki daralmaya paralel olarak ithalden alınan katma değer vergisi, damga vergisi ve taşıt alım vergisinin GSMH'ya oranında azalma olacağı tahmin edilmektedir. Böylece, vergi gelirlerinin GSMH'ya oranının yüzde 20,9 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Vergi dışı normal gelirlerin ise, özellikle 2001 yılı Bütçesinde öngörülen 3.661 trilyon liralık özelleştirme gelirinin sadece 1.533 trilyon lirasının gerçekleşmesi nedeniyle, bütçe hedefinin 1,5 puan altında GSMH'nın yüzde 3,7'si seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Özel gelir ve fonların GSMH'ya oranının ise bir önceki yıl seviyesinde yüzde 2,3 oranında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2001 yılında, uluslararası piyasalardan borçlanma imkanının daralması sonucunda net dış borç ödeyicisi konumuna gelinmiştir. Böylece, 2001 yılı bütçe açığının finansmanında iç kaynakların kullanımı giderek artmıştır.

Tasarruf mevduatı sigorta fonu (TMSF) kapsamındaki bankaların mali yapılarının güçlendirilmesi ile kamu bankalarının birikmiş görev zararlarının tasfiyesi ve sermaye ihtiyaçlarının karşılanması için verilen özel tertip devlet tahvilleri nakit dışı iç borç stokunu önemli ölçüde artırmıştır. Yaşanan iki krizin borçlanma maliyetlerini yükseltmesi ve ilave borçlanma ihtiyacı yaratması borç yönetimi üzerindeki baskıyı artırırken kamu ve fon bankalarına verilen değişken faizli tahviller, Hazine'nin borçlanma yükünü ve maliyetini daha da yükseltmiştir. Bankaların değişken faizli senetlerden elde edecekleri faiz geliriyle yüksek faizli gecelik borçlanma ihtiyaçları azalmıştır.

GRAFİK : II- İç Borç Stokunun Yapısı

	(Katrilyon TL)		(Yüzde Dağılım)	
	Aralık 2000	Eylül 2001	Aralık 2000	Eylül 2001
Toplam	36,4	105,8	100	100
Sabit Faizli	20,4	16,8	56	16
Değişken Faizli	13,0	55,3	36	52
Döviz Endeksli	3,0	33,7	8	32

Nakit dışı borç stokundaki yükselişe ek olarak, krizlerin derinleştirdiği belirsizlik ortamının etkisiyle kısalan vade yapısı ve artan faiz oranları borç stokundaki yükselişte önemli bir etkiye sahip olmuştur. Eylül ayı sonu itibarıyla 105,8 katrilyon liraya ulaşan iç borç stokunun yüzde 32'si döviz endeksli, yüzde 52'si değişken faizli ve yüzde 16'sı da sabit faizli senetlerden oluşmaktadır.

İç borç stokunun alıcılara göre dağılımına bakıldığında ağırlıklı olarak kamu kesimne borçlu olduğu görülmektedir. Nitekim; Eylül sonu itibarıyla Hazine kağıtlarının 24,5 katrilyon lirası Merkez Bankası, 21,5 katrilyon lirası kamu bankaları, 16,5 katrilyon lirası TMSF kapsamındaki bankalar ve 9,2 katrilyon lirası da diğer kamu kuruluşları olmak üzere toplam 71,7 katrilyon lirasının kamu kesiminin, 34,1 katrilyon lirasının ise özel kesimin elinde bulunduğu görülmektedir.

Bir yandan ekonominin içinde bulunduğu borç-faiz kısır döngüsü, diğer yandan borç stokundaki önemli artışlar iç borç yönetimini zorlaştırmıştır. Bunun üzerine Hazine Müsteşarlığı tarafından Haziran 2001 tarihinde gerçekleştirilen takas işlemiyle ihale yöntemiyle ihraç edilmiş ve vadeleri 2001 ve 2002 yıllarında dolan 9,8 katrilyon lira tutarında TL cinsinden senet, dövize endekli ve TL cinsinden değişken faizli yeni senetlerle değiştirilmiştir.

Takas işlemi sonucunda Hazine, vadesi 2001 yılında dolan bir kısım senedin anapara ve faiz ödemelerini erteleme imkanına kavuşmuş ve borçlanma ihtiyacı düşmüştür. Bankacılık kesiminin kur riski kısmen bütçe tarafından üstlenilmiştir.

Bu gelişmelere rağmen, mali piyasaların içinde bulunduğu kriz ortamı nedeniyle, 2001 Eylül sonu itibarıyla ortalama borçlanma vadesi 144 güne düşmüş, yıllık ortalama bileşik faiz oranı ise yüzde 104,8'e yükselmiştir.

İç borçlanmanın sürdürülebilirliğini ve bireysel yatırımcıların kamu kağıtlarına yönelmelerini sağlamak amacıyla, son dönemde sıkça başvuru alan dövize endekli senet ihracı ve halka arz yönteminin yanısıra, 31 Aralık 2004 tarihine kadar, 26 Temmuz 2001-31 Aralık 2002 tarihleri arasında ihraç edilen iç borçlanma senetlerinin faiz gelirleri ve elden çıkarılmasından sağlanan diğer kazançlar toplamının 2001 yılında 50 milyar lirası gelir vergisinden istisna tutulmuştur. 2002, 2003 ve 2004 yıllarında vergiden istisna tutulacak tutarlar yeniden değerlendirilme oranına göre belirlenecektir.

TABLO: 7- İç Borç Stokundaki Gelişmeler

	Cari Fiyatlarla, Trilyon TL				GSMH'ya Oranlar, Yüzde			
	1998	1999	2000	2001 (1)	1998	1999	2000	2001 (1)
Toplam	11 613	22 920	36 421	105 769	21,7	29,3	28,9	57,2
Tahvil	5 772	19 683	34 363	91 694	10,8	25,1	27,3	49,6
Nakit	3 816	16 961	27 373	34 373	7,1	21,7	21,7	18,6
Nakit Dışı	1 956	2 723	6 990	57 321	3,7	3,5	5,5	31,0
Bono	5 841	3 237	2 058	14 075	10,9	4,1	1,6	7,6
Nakit	5 696	3 237	2 049	14 075	10,6	4,1	1,6	7,6
Nakit Dışı	145	0	8	0	0,3			

(1) Ocak-Eylül dönemini kapsamaktadır. 2001 yılında yıllık GSMH kullanılmıştır.

2002 yılı konsolide bütçe harcamaları 98,1 katrilyon lira, faiz dışı harcamalar ise 55,3 katrilyon lira olarak programlanmıştır. Böylece, harcamaların GSMH'ya oranının bir önceki yıla göre 7,2 puan düşerek yüzde 35, faiz dışı harcamaların ise 0,6 puan düşerek yüzde 19,7 olması hedeflenmiştir. Toplam ödeneklerin yüzde 22,3'ü personel, yüzde 7,9'u diğer cari, yüzde 5,8'i yatırım, yüzde 43,6'sı faiz ödemeleri, yüzde 8,1'i işsizlik sigortası dahil sosyal güvenlik kuruluşları, yüzde 3,5'i vergi iadeleri, yüzde 8,8'i ise diğer transfer ödeneklerine ayrılmıştır.

Memur maaşlarının 2002 yılının ilk altı ayı için yüzde 10 oranında artırılması ve endeksleme uygulamasına devam edilmesi programlanmıştır. Böylece, 21,9 katrilyon lira olarak öngörülen personel giderlerinin GSMH içindeki payının bir önceki yıla göre 0,3 puan azalışla yüzde 7,8 düzeyine gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Diğer cari harcamalar, savunma ve güvenlik hizmetlerinin ihtiyaçları dikkate alınarak 7,8 katrilyon lira olarak belirlenmiştir. Bu durumda, diğer cari harcamaların GSMH içindeki payı bir önceki yıla göre 0,2 puan artarak yüzde 2,8 oranına ulaşmaktadır.

2002 yılında 5,7 katrilyon lira olarak programlanan konsolide bütçe yatırım ödeneğinin GSMH içindeki payının 2001 yılı seviyesini koruyarak yüzde 2 olacağı öngörülmektedir.

2002 yılında transfer harcamaları için ayrılan 62,7 katrilyon liralık ödeneğin yüzde 68,3'ü faiz ödemelerine, yüzde 12,7'si işsizlik sigortası dahil sosyal güvenlik kuruluşlarına, yüzde 2,6'sı KİT transferlerine, yüzde 5,4'ü vergi iadelerine, yüzde 3,4'ü tarımsal destekleme ile ilgili sübvansiyonlara, yüzde 7,6'sı ise diğer iktisadi ve sosyal transferlere ayrılmıştır. 42,8 katrilyon lira olması öngörülen borç faiz ödemelerinin GSMH'ya oranının 6,7 puan gerileyerek yüzde 15,3'e düşmesi beklenirken, işsizlik sigortası dahil sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferlerin ve KİT transferlerinin GSMH'ya oranının 2001 yılı seviyesinde kalarak sırasıyla yüzde 2,8 ve yüzde 0,6 olacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte, vergi iadelerinin GSMH'ya oranının 0,1 puan artışla yüzde 1,2'ye, tarımsal destekleme ile ilgili sübvansiyonların ise doğrudan gelir desteği ödemelerinin etkisiyle 0,3 puan artışla yüzde 0,8'e yükselmesi programlanmıştır.

2002 yılında, 71,1 katrilyon lira olarak hedeflenen konsolide bütçe gelirlerinin GSMH içindeki payının yüzde 25,3 olacağı öngörülmüştür. 2002 yılında 57,9 katrilyon lira olması beklenen vergi gelirlerinin GSMH içindeki payının bir önceki yıla göre 0,3 puan azalarak yüzde 20,6 seviyesinde olacağı

tahmin edilmektedir. Vergi gelirlerindeki bu daralma daha çok gelir üzerinden alınan vergilerden kaynaklanmaktadır. Gelir üzerinden alınan vergilerin, 2001 yılında yaşanan ekonomik daralmanın ve 2002 yılında faiz oranlarında beklenen düşmenin sonucu GSMH'ya oran olarak yüzde 6,8 seviyesine gerileyeceği tahmin edilmektedir. Gelir vergisindeki bu daralmaya karşın özellikle akaryakıt tüketim vergisi hasılatındaki artış ile mal ve hizmetler üzerinden alınan vergilerin 2001 yılına göre 0,7 puan artarak GSMH'nın yüzde 10,2'si, dış ticaret üzerinden alınan vergilerin ise 0,3 puan artarak GSMH'nın yüzde 3,4'ü seviyesine yükseleceği tahmin edilmektedir.

2002 yılında konsolide bütçe vergi gelirlerinin harcamaları karşılama oranının geçen yılın 9,7 puan üstünde yüzde 59,1 civarında olması öngörülmüştür. Vergi gelirleri içinde vasıtasız vergilerin payı yüzde 39,6'dan yüzde 34,1'e inerken, vasıtalı vergilerin payı yüzde 60,4'den yüzde 65,9'a yükselmektedir. Böylece, gerek vasıtalı vergilerin payının artması, gerekse geçici vergi ve stopaj uygulamalarının önemli boyuta ulaşması nedeniyle, toplam vergi gelirlerinin çok önemli bir kısmı yıl içi ekonomik aktiviteye bağlı hale gelmiştir.

2002 yılında, vergi dışı normal gelirlerin 6,9 katrilyon lira, özel gelir ve fon toplamının 6 katrilyon lira, GSMH içindeki paylarının ise sırasıyla yüzde 2,5 ve yüzde 2,1 olması programlanmıştır. Bütçede özelleştirme uygulamaları için gelir öngörülmemiştir. Ayrıca, mevcut ve kapatılan fonlardan tahsil edilmesi öngörülen 5 katrilyon liralık gelir, vergi ve vergi dışı normal gelirler olmak üzere, yıl içinde bütçenin ilgili gelir kalemlerine dağıtılacaktır.

Bu harcama ve gelir hedefleri sonucunda, 2002 yılı konsolide bütçe açığının 27 katrilyon lira olması öngörülmüştür. Böylece, konsolide bütçe açığının GSMH'ya oranının bir önceki yıla göre 5,5 puan azalarak yüzde 9,6, faiz dışı bütçe fazlasının 1,3 puan azalarak yüzde 5,6 olması hedeflenmiştir.

Bütçe açığı ile iç ve dış borç anapara ödemelerinden oluşan 93,1 katrilyon liralık finansman ihtiyacının, yüzde 26,6'sının dış borçlanmayla, yüzde 73,4'ünün ise iç borçlanmayla karşılanması öngörülmektedir.

TABLO: 8- Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

	Cari Fiyatlarla, Trilyon TL			Yüzde Artış		Yüzde Dağılım			GSMH İçindeki Paylar		
	2000	2001 (1)	2002 (2)	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
HARCAMALAR	46.970	77.998	98.071	66,1	25,7	100,0	100,0	100,0	37,3	42,2	35,0
Cari	13.590	19.700	29.683	45,0	50,7	28,9	25,3	30,3	10,8	10,7	10,6
- Personel	9.979	14.900	21.891	49,3	46,9	21,2	19,1	22,3	7,9	8,1	7,8
- Diğer Cari	3.611	4.800	7.792	32,9	62,3	7,7	6,2	7,9	2,9	2,6	2,8
Yatırım	2.767	3.770	5.736	36,2	52,2	5,9	4,8	5,8	2,2	2,0	2,0
Transfer	30.613	54.529	62.652	78,1	14,9	65,2	69,9	63,9	24,3	29,5	22,3
GELİRLER	33.245	50.151	71.118	50,9	41,8	100,0	100,0	100,0	26,4	27,1	25,3
Genel Bütçe	32.939	49.750	70.818	51,0	42,3	99,1	99,2	99,6	26,1	26,9	25,2
- Vergi Gelirleri	26.504	38.536	57.911	45,4	50,3	79,7	76,8	81,4	21,0	20,9	20,6
- Vergi Dışı Normal Gelirler	3.486	6.874	6.907	97,2	0,5	10,5	13,7	9,7	2,8	3,7	2,5
- Özel Gelir ve Fonlar	2.949	4.340	6.000	47,2	38,2	8,9	8,7	8,4	2,3	2,3	2,1
Katma Bütçe	306	401	300	31,2	-25,2	0,9	0,8	0,4	0,2	0,2	0,1
BÜTÇE AÇIĞI	-13.725	-27.847	-26.953	102,9	-3,2				-10,9	-15,1	-9,6
Emanet ve Avanslardaki Net Değişme	95	0	0						0,1	0,0	0,0
NAKİT AÇIĞI	-13.631	-27.847	-26.953	104,3	-3,2				-10,8	-15,1	-9,6
BORÇ İDARESİ											
Borç Ödemeleri	20.129	51.246	66.176	154,6	29,1	100,0	100,0	100,0	16,0	27,7	23,6
- Dış Borç Ödemesi	3.653	10.262	11.351	180,9	10,6	18,1	20,0	17,2	2,9	5,6	4,0
- İç Borç Ödemesi	16.476	40.984	54.825	148,8	33,8	81,9	80,0	82,8	13,1	22,2	19,5
- Tahvil	9.514	16.666	16.858	75,2	1,2	47,3	32,5	25,5	7,6	9,0	6,0
- Bono	6.962	24.318	37.967	249,3	56,1	34,6	47,5	57,4	5,5	13,2	13,5
Borçlanma	32.618	69.346	93.129	112,6	34,3	100,0	100,0	100,0	25,9	37,5	33,2
- Dış Borç Kullanımı	6.706	4.975	24.818	-25,8	398,9	20,6	7,2	26,6	5,3	2,7	8,8
- İç Borçlanma	25.911	64.371	68.311	148,4	6,1	79,4	92,8	73,4	20,6	34,8	24,3
- Tahvil	19.656	23.630	28.953	20,2	22,5	60,3	34,1	31,1	15,6	12,8	10,3
- Bono	5.628	40.741	39.358	623,9	-3,4	17,3	58,8	42,3	4,5	22,0	14,0
- Merkez Bankası (Net)	0	0	0			0,0	0,0	0,0			
- KOF Geri Dönüş	628	0	0			1,9	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0
Diğer	1.142	9.747	0	753,5		3,5	14,1	0,0	0,9	5,3	0,0

(1) Tahmin

(2) Program

TABLO: 9- Konsolide Bütçe Temel Göstergeleri

	Cari Fiyatlarla, Trilyon TL							GSMH İçindeki Yüzde Paylar						
	1996	1997	1998	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)	1996	1997	1998	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)
Harcamalar	3.940	7.991	15.601	28.094	46.970	77.998	98.071	26,3	27,2	29,2	35,9	37,3	42,2	35,0
Gelirler	2.702	5.749	11.706	18.809	33.245	50.151	71.118	18,0	19,6	21,9	24,0	26,4	27,1	25,3
Açık	-1.238	-2.241	-3.895	-9.285	-13.725	-27.847	-26.953	-8,3	-7,6	-7,3	-11,9	-10,9	-15,1	-9,6
Toplam Faiz Ödemeleri	1.497	2.278	6.177	10.721	20.440	40.578	42.795	10,0	7,7	11,5	13,7	16,2	22,0	15,3
Faiz Dışı Açık / Fazla	259	37	2.282	1.436	6.714	12.731	15.842	1,7	0,1	4,3	1,8	5,3	6,9	5,6
Toplam İç Borç Kullanımı (Bono+Tahvil)	3.850	5.050	11.995	23.743	25.284	64.371	68.311	25,7	17,2	22,4	30,3	20,1	34,8	24,3
Toplam İç Borç Anapara Ödemesi (Bono+Tahvil)	2.783	2.545	7.391	14.003	16.476	40.984	54.825	18,6	8,7	13,8	17,9	13,1	22,2	19,5
Hazine Kısa Vadeli Avansı	229	0	0	0	0	0	0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
İç Borç Servisi (Faiz+Anapara)	4.113	4.523	13.020	23.828	35.268	77.907	91.725	27,5	15,4	24,3	30,4	28,0	42,2	32,7
Toplam İç Borç Stoku (*)	3.149	6.283	11.613	22.920	36.421	105.769		21,0	21,4	21,7	29,3	28,9	57,2	
	Oranlar Yüzde													
Faiz / Toplam Harcama	38,0	28,5	39,6	38,2	43,5	52,0	43,6							
Yatırım / Toplam Harcama	6,0	7,4	6,4	5,6	5,9	4,8	5,8							
Personel / Toplam Harcama	24,7	25,9	24,8	24,6	21,2	19,1	22,3							
Vergi Gelirleri / Toplam Harcama	57,0	59,4	59,2	52,7	56,4	49,4	59,1							
Vasatasız Vergiler / Toplam Vergiler	39,4	40,7	46,6	45,4	40,9	39,6	34,1							
Vasitalı Vergiler / Toplam Vergiler	60,6	59,3	53,4	54,6	59,1	60,4	65,9							
Net Tahvil+Bono Kull. / Toplam Mevduat Değişimi (**)	34,9	45,8	47,9	48,6	56,4	48,2								
Yıllık Ağırlıklı Ort. Basit Faiz Oranı (Stopaj Dahil) (***)	107,8	110,7	102,0	94,0	36,6	80,7								
Yıllık Ağırlıklı Ort. Basit Faiz Oranı (Stopaj Hariç) (***)	106,3	96,0	97,0	94,0	36,6	80,7								
Yıllık Ağırlıklı Ort. Bileşik Faiz Oranı (Stopaj Dahil) (***)	135,2	127,2	122,5	109,5	38,0	104,8								
Yıllık Ağırlıklı Ort. Bileşik Faiz Oranı (Stopaj Hariç) (***)	132,8	108,4	115,5	109,5	38,0	104,8								
Yıllık Borçlanma Vade Yapısı (Gün) (****)	195	349	233	479	410	144								

(1) Tahmin

(2) Program

(*) 2001 yılı iç borç stoku Eylül sonu itibarıdır.

(**) 2001 yılı toplam mevduat değişimi Eylül ayı sonu itibarıdır ve TCMB Haftalık Basın Bülteni verileri kullanılmıştır.

(***) İhalede satılan devlet iç borçlanma senetlerinin ortalamasıdır. 2001 yılı Ocak-Eylül dönemini kapsamaktadır.

(****) 2001 yılı Ocak-Eylül dönemini kapsamaktadır.

C. MAHALLİ İDARELER

Mahalli idareler dengesi; belediyeler, il özel idareleri, büyük şehir belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idareleri ile doğal gaz ve toplu taşıma işletmeleri ve İller Bankası hesaplarını kapsamaktadır.

2000 yılında mahalli idare açığı bir önceki yıla göre yüzde 149,4 oranında artarak 683 trilyon liraya ve GSMH'ya oran olarak da yüzde 0,5 düzeyine yükselmiştir. Bu yükselme, mahalli idareler yatırımlarındaki artış ve il özel idareleri finansman fazlasının azalmasından kaynaklanmaktadır.

2001 yılında bir önceki yıla göre yüzde 54,1 oranında artarak 8.427 trilyon liraya ulaşması beklenen mahalli idare gelirlerinin GSMH içindeki payının yüzde 4,6 olacağı tahmin edilmektedir. Gelirlerin yüzde 64,4'ünü vergiler, yüzde 15,9'unu vergi dışı normal gelirler, yüzde 19,7'sini faktör gelirleri oluşturmaktadır. Vergi gelirlerinin bir önceki yıla göre yüzde 51,7 oranında artarak 5.431 trilyon lira olması, GSMH içindeki payının da yüzde 2,9 seviyesinde kalması beklenmektedir.

2001 yılı mahalli idare harcamalarının bir önceki yıla göre yüzde 42,6 oranında artarak 8.770 trilyon liraya ulaşacağı, GSMH içindeki payının da yatırım harcamalarındaki düşüşün etkisiyle 0,2 puan azalarak yüzde 4,7 olacağı tahmin edilmektedir. Harcamaların yüzde 39,1'ini cari giderler, yüzde 32,4'ünü sabit sermaye yatırımları, yüzde 28,5'ini de diğer harcamalar oluşturmaktadır.

Bu gelişmeler sonucunda mahalli idarelerin 2001 yılında 343 trilyon lira açık vermesi ve açığın GSMH içindeki payının yüzde 0,2 olması beklenmektedir. Mahalli idareler açığının azalmasında, yatırım harcamalarındaki gerilemenin yanı sıra vergi ve faktör gelirlerindeki artış etkili olacaktır. Belediyelerin artan borçları karşısında genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları paylarda yapılan kesintinin yarattığı nakit sıkıntısı, yatırım eğiliminin azalmasında en önemli etkidir.

2002 yılında, mahalli idare gelirleri 10.718 trilyon lira, harcamaları 11.198 trilyon lira, GSMH içindeki payları ise sırasıyla yüzde 3,8 ve yüzde 4 olarak öngörülmüştür. Böylece, mahalli idareler açığının GSMH içindeki payının yüzde 0,2 düzeyinde kalması ve 480 trilyon lira olarak gerçekleşmesi hedeflenmiştir. Bu gelişmede, cari giderlerin GSMH'ya oran olarak azalması ve yatırım harcamalarının aynı düzeyde kalması en önemli etkenler olacaktır.

Fonların tasfiye edilmesinin bir sonucu olarak, mahalli idarelere kaynak aktaran Belediyeler Fonu, İl Özel İdareleri Fonu ve Mahalli İdareler Fonunun kapatılması, mahalli idareler gelir ve harcamalarının GSMH içindeki payının azalmasında temel etken olmaktadır.

TABLO: 10– Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Mahalli İdarelere Ayrılan Paylar

	Cari Fiyatlarla, Milyar TL			GSMH İçindeki Paylar (%)		
	2000	2001 (1)	2002 (2)	2000	2001 (1)	2002 (2)
Belediyeler	1 315 293	2 087 330	3 037 485	1,0	1,1	1,1
Büyük Şehir Belediyeleri	845 773	1 296 870	1 890 894	0,7	0,7	0,7
İl Özel İdareleri	249 687	349 204	505 876	0,2	0,2	0,2
Belediyeler Fonu	657 071	951 976		0,5	0,5	
-Kullanılan Ödenek (3)	47 800	56 145		0,0	0,0	
İl Özel İdareleri Fonu	61 326	88 850		0,0	0,0	
-Kullanılan Ödenek (3)	20 550	18 500		0,0	0,0	
Mahalli İdareler Fonu	174 472	171 990		0,1	0,1	
-Kullanılan Ödenek (3)	7 600	11 250		0,0	0,0	
TOPLAM (4)	2 486 703	3 819 299	5 434 255	2,0	2,1	1,9
TOPLAM (5)	3 303 622	4 946 220	5 434 255	2,6	2,7	1,9

(1) Tahmin

(2) Program

(3) 2002 yılında fonların tasfiye edilmesi nedeniyle, fonların devam eden hizmetleri ilgili bakanlık bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanacaktır.

(4) Mahalli idarelerin kullandıkları net tutarı ifade etmektedir.

(5) Mahalli idarelere aktarılan toplam brüt tutarı ifade etmektedir.

Fonların bütçe kapsamına alındığı 1993 yılından itibaren fonlardan mahalli idarelerin kullanımı için aktarılan miktar sürekli olarak gerilemiştir. Nitekim, 2000 yılında 657 trilyon lirası Belediyeler Fonu olmak üzere toplam 893 trilyon lira gelir kaydedilirken, bu idarelere sadece 76 trilyon lira aktarılmıştır. 2001 yılında ise 952 trilyon lirası Belediyeler Fonundan olmak üzere toplam 1.213 trilyon lira gelir kaydedilmesi, buna karşılık bu idarelere 86 trilyon lira aktarılması beklenmektedir. Özellikle, Belediyeler Fonu kaynaklarını kısıtlı mali imkanlara sahip küçük ölçekli belediyelerin altyapı yatırımlarında kullanan İller Bankasının mali yapısı bu gelişmelerden olumsuz yönde etkilenmiştir.

Borç kullanımı ve ödemelerinde mali prensiplerin sağlıklı bir şekilde oluşmaması sonucu, Hazine garanti verdiği dış borçların geri ödemesinin önemli bir bölümünü üstlenmek zorunda kalmaktadır. Nitekim, 1992-2000 döneminde Hazine, mahalli idarelerin toplam 3.920 milyon dolar garantili ve garantisiz dış borç ödemesini üstlenmiştir. Hazine garantili dış borçlanmaya 1998 yılından itibaren bütçe kanunları ile getirilen sınırlama sonrasında Hazine garantisi ile sağlanan dış kredi miktarı oldukça azalmış ve 1998 yılında 2.420 milyon dolar olan mahalli idareler dış borç stoğu 2001 yılı Haziran ayı itibarıyla 1.784 milyon dolara kadar gerilemiştir. Buna karşılık mahalli idarelerin üstlenilen dış borç ödemeleri dolayısıyla Hazineye borçları 2000 yılı sonu itibarıyla toplam 2.165 trilyon liraya ulaşmıştır. Bu durum ise önümüzdeki dönemde gerek genel bütçe vergi paylarının kesilmesi gerekse dış finansman imkanlarının sınırlanması nedeniyle özellikle büyük şehir belediyeleri ve bağlı işletmelerinin yatırım ve

finansman imkanlarını olumsuz yönde etkileyecektir. 2002 yılında 998 trilyon lira dış borç ödemesinin Hazine tarafından üstlenileceği tahmin edilmektedir.

TABLO: 11- Mahalli İdareler Gelir ve Harcamaları (1)

	Cari Fiyatlarla, Milyar TL			GSMH'ya Oranlar, Yüzde		
	2000 (2)	2001 (3)	2002 (4)	2000 (2)	2001 (3)	2002 (4)
GELİRLER	5 468 365	8 426 631	10 718 471	4,3	4,6	3,8
1.Vergiler	3 578 946	5 430 893	6 105 350	2,8	2,9	2,2
2.Vergi Dışı Normal Gelir	847 068	1 339 611	2 103 445	0,7	0,7	0,8
3.Faktör Gelirleri	1 042 351	1 656 127	2 509 676	0,8	0,9	0,9
HARCAMALAR	6 151 001	8 769 935	11 198 068	4,9	4,7	4,0
1.Cari Giderler	2 266 626	3 432 537	5 088 584	1,8	1,9	1,8
2.Yatırım Harcamaları	2 112 114	2 842 955	4 150 689	1,7	1,5	1,5
a.Sabit Sermaye	2 098 400	2 829 505	4 130 300	1,7	1,5	1,5
b.Stok Değişimi	13 714	13 450	20 389	0,0	0,0	0,0
3.Cari Transferler	1 493 014	2 154 753	1 429 453	1,2	1,2	0,5
4.Kamulaştırma ve Sabit Değer Artışı	163 940	210 077	290 582	0,1	0,1	0,1
5.Sermaye Transferleri	115 307	129 613	238 760	0,1	0,1	0,1
GELİR-GİDER FARKI	-682 636	-343 304	-479 597	-0,5	-0,2	-0,2

(1) Belediyeler, il özel idareleri, İller Bankası ve büyük şehir belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idareleri ile doğalgaz ve toplu taşıma işletmelerini kapsamaktadır.

(2) Geçici

(3) Tahmin

(4) Program

D. DÖNER SERMAYELİ İŞLETMELER

Döner sermayeli işletmeler iki grupta toplanabilir. Birinci grupta, genel ve katma bütçeli idarelere bağlı olarak faaliyet gösteren ve sayıları 2001 yılı sonu itibarıyla 2.500'ü bulacak olan işletmeler yer almaktadır. Bu grupta yer alan kuruluşların bir kısmı ilk defa kamu sektörü hesapları içine 2002 yılı programı kapsamında dahil edilmektedir. İkinci grupta ise bu kuruluşların dışında kalan ve kendi özel bütçeleri olan TRT, Milli Piyango ve YURTKUR Genel Müdürlükleri ile Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü bulunmaktadır.

Genel ve katma bütçeli idarelere bağlı olarak faaliyet gösteren döner sermayeli işletmeler, kanunlarla bağlı oldukları kurumlara verilen asli ve sürekli kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sürecinde ortaya çıkan, piyasada fiyatlandırılabilen ve genel idare ilkelerine göre yürütülmesi mümkün olmayan mal ve hizmetlerin üretilmesi ve yararlanıcılara sunulabilmesi açısından 1050 sayılı Genel Muhasebe Kanunu başta olmak üzere çeşitli kanunlara dayanılarak kurulan birimlerdir.

2002 yılı programı öncesinde, birinci grupta yer alan döner sermayeli işletmelerin bir kısmı yatırım harcamaları tutarında kamu hesaplarına dahil edilmekle birlikte, geri kalan kısmı ise mali raporlama yapılmadığı için kamu hesapları dışında tutulmuştur.

İkinci grupta yer alan kuruluşlar ise, özel kanunlarla belli amaçları yerine getirmek için kurulan ve bu kanunların kendilerine devrettiği yetki çerçevesinde kendi kaynakları ile giderlerini karşılayan ve ayrı bir kurumsal yapı içinde faaliyetlerini sürdüren kamusal birimlerdir.

2002 yılı programı itibarıyla döner sermayeli işletmeler toplam gelir, gider ve diğer mali büyüklükleri açısından kamu kesimi genel dengesi hesaplarına 1999 yılından başlamak üzere dahil edilmiştir.

1999 yılında, GSMH'nin yüzde 0,04'ü düzeyinde net fazla veren döner sermayeli işletmeler, 2000 yılında Orman Genel Müdürlüğüne bağlı işletmelerin açığının fazlaya dönüşmesiyle birlikte önemli bir iyileşme göstererek net bütçe fazlasını GSMH'nin yüzde 0,09'una çıkarmışlardır.

2001 yılında, ekonomik yapıda yaşanan gelişmelere bağlı olarak maliyet yapılarındaki olumsuz değişme ve talep daralması nedeniyle net fazlanın 90,4 trilyon lira düzeyine, GSMH'nin ise yüzde 0,05'ine düşmesi beklenmektedir.

2002 yılında, özellikle yatırım harcamalarında programlanan yükselmeye rağmen ekonomik büyümenin etkisiyle bu kuruluşların ürettiği mal ve hizmetlere yönelik talebin artması sonucu net fazlanın 180,7 trilyon liraya çıkması öngörülmektedir. GSMH'ya oran olarak net fazla yüzde 0,06'ya karşılık gelmektedir.

Döner sermayeli işletmelerin bütçe transferleri hariç borçlanma gereği 1999 yılında GSMH'nin yüzde 0,08'i düzeyinde iken bu oran 2000 yılında yüzde 0,03'e gerilemiştir. 2001 yılında bu oranın yüzde 0,1 düzeyine yükselmesi ve 2002 yılında da bu seyrini devam ettirmesi beklenmektedir.

Döner sermayeli işletmelerin dönem karı 2000 yılında bir önceki yıla göre 0,07 puanlık bir artışla GSMH'nin yüzde 0,35'ine yükselmiştir. 2001 ve 2002 yıllarında bu işletmelerin dönem karının GSMH'ya oranının sırasıyla yüzde 0,32 ve 0,33 seviyelerinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Döner sermayeli işletmelere bütçeden yapılan transferler de dahil olmak üzere toplam gelirlerinin 2001 yılında GSMH'ya oran olarak 2000 yılındaki yüzde 2,06'dan yüzde 2,15'e yükselmesi ve yaklaşık olarak 4 katrilyon lira düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir. 2002 yılında döner sermayeli işletmelerin toplam

gelirlerinin 6 katrilyon lira ile GSMH'ya oran olarak 2001 seviyesini koruyacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: 12- Döner Sermayeli İşletmeler Finansman Dengesi

	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)
	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)			
I. İŞLETME GELİRLERİ	1 397 717	2 407 643	3 659 760	5 534 685
1. Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	1 241 268	2 104 117	3 151 373	4 744 227
2. Diğer Gelirler	156 449	303 526	508 386	790 458
II. KURUM BÜNYESİNDE KALAN FONLAR	30 411	30 044	41 307	45 575
1. Amortismanlar	29 345	27 430	37 888	40 442
2. Karşılıklar	1 066	2 614	3 420	5 133
III. BÜTÇE TRANSFERLERİ	95 959	158 056	277 069	440 424
1.Sermaye	204	5 504	269	424
2.Yardım-Diğer	95 755	152 552	276 800	440 000
A.TOPLAM GELİRLER	1 524 088	2 595 743	3 978 136	6 020 684
I. İŞLETME GİDERLERİ	1 277 482	2 117 913	3 342 239	5 049 165
1. Mal ve Hizmet Satış Maliyeti	263 573	654 023	1 101 820	1 690 820
2. Diğer Giderler	1 013 909	1 463 891	2 240 418	3 358 346
-Genel Yönetim Gid.	651 807	989 682	1 460 995	2 171 810
-Diğer	362 102	474 208	779 424	1 186 535
II. YATIRIM HARCAMALARI	60 122	115 739	175 382	280 500
III. STOK ARTIŞI	13 721	40 169	43 998	77 239
IV. SABİT KIYMET ARTIŞI	69,346	80 433	112 198	114 943
V. DOLAYSIZ VERGİLER	7 271	6 201	14 283	23 035
VI. FONLARA TRANSFERLER	28 451	49 472	74 706	103 688
VII. BORÇ VERME EKŞİ GERİ ÖDEME (3)	34 253	66 365	124 891	191 444
B.TOPLAM GİDERLER	1 490 646	2 476 292	3 887 697	5 840 016
C.BORÇLANMA GEREĞİ (4)	33 442	119 451	90 439	180 669
D.FİNANSMAN	-33 442	-119 451	-90 439	-180 669
I. KASA BANKA DEĞİŞİMİ	-95 498	-202 402	-185 416	-281 313
II. İÇ BORÇLANMA (NET)	61 627	82 642	94 523	100 645
III. DIŞ BORÇLANMA (NET)	429	309	454	0
DÖNEM KAR/ZARARI	215 990	442 282	594 321	925 520
	(GSMH'ya Oranlar, Yüzde)			
I. İŞLETME GELİRLERİ	1.79	1.91	1.98	1.97
II. KURUM BÜNYESİNDE KALAN FONLAR	0.04	0.02	0.02	0.02
III. BÜTÇE	0.12	0.13	0.15	0.16
A. TOPLAM GELİRLER	1.95	2.06	2.15	2.15
I. İŞLETME GİDERLERİ	1.63	1.68	1.81	1.80
II. YATIRIM HARCAMALARI	0.08	0.09	0.09	0.10
III. STOK ARTIŞI	0.02	0.03	0.02	0.03
IV. SABİT KIYMET ARTIŞI	0.09	0.06	0.06	0.04
V. DOLAYSIZ VERGİLER	0.01	0.00	0.01	0.01
VI. FONLARA TRANSFERLER	0.04	0.04	0.04	0.04
VII. BORÇ VERME EKŞİ GERİ ÖDEME (3)	0.04	0.05	0.07	0.07
B. TOPLAM GİDERLER	1.90	1.97	2.10	2.08
C. BORÇLANMA GEREĞİ (4)	0.04	0.09	0.05	0.06
D. FİNANSMAN	-0.04	-0.09	-0.05	-0.06
I. KASA BANKA DEĞİŞİMİ	-0.12	-0.16	-0.10	-0.10
II. İÇ BORÇLANMA (NET)	0.08	0.07	0.05	0.04
III. DIŞ BORÇLANMA (NET)	0.00	0.00	0.00	0.00
DÖNEM KARI	0.28	0.35	0.32	0.33

Kaynak: Birinci grupta yer alan işletmelerin 1999 ve 2000 yılı verileri Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğünden temin edilmiştir.

- (1) Gerçekleşme Tahmini
(2) Program
(3) YURTKUR kredi ödemeleri ve kredi tahsilatları net tutarı
(4) Borçlanma gereğinde artı işaret fazlayı göstermektedir.

Bütçe transferleri, 2001 yılında TRT için öngörülen geçici nitelikli transfer dışında esas olarak YURTKUR'a yapılmaktadır. 2001 yılı sonunda yaklaşık olarak 271 trilyon lira düzeyinde gerçekleşmesi beklenen YURTKUR'a yönelik bütçe transfer miktarı 2002 yılında 440 trilyon lira olarak programlanmıştır.

2000 yılında, yüzde 1,97 seviyesinde gerçekleşen toplam giderlerin GSMH'ya oranının 2001 yılında yüzde 2,1'e yükselmesi, 2002 yılında da bu seviyesini koruması beklenmektedir.

Döner sermayeli işletmelerin 2002 yılında 280,5 trilyon lira yatırım yapması programlanmıştır. Bu şekilde, döner sermayeli işletmelerin toplam kamu yatırımları içindeki payının yüzde 1,9'a ulaşması hedeflenmiştir.

2002 yılında, döner sermayeli işletmelerin yatırımlarının yüzde 33,6'sı eğitim, yüzde 23,7'si sağlık, yüzde 19,9'u ise tarım sektörüne ayrılmıştır. Geri kalan kısım ise ulaştırma, imalat ve diğer hizmetler sektörlerine dağılmıştır.

Uygulanmakta olan ekonomik programda öngörülen maliye politikası ve şeffaflık tedbirleri arasında, 2001 yılı başında 2.650'yi bulan döner sermaye işletmelerinin sayısının yılın sonunda en az yarıya indirilmesi yer almıştır.

Bu konuda, üniversitelerde tek döner sermaye uygulamasına geçilmesi ile birlikte üniversitelere bağlı olan ve toplamı 340'ı bulan döner sermayeli işletmelerin sayısı 53'e düşürülmüştür. 2001 yılı Ocak ayında çıkarılan 4618 sayılı yasa ile Sağlık Bakanlığına bağlı döner sermayeli işletmelerin sayılarının birleşme yoluyla azaltılması konusunda yasal süreç başlatılmıştır. Söz konusu yasa ile Sağlık Bakanlığına bağlı olan 609 adet işletmenin 2002 yılı sonuna kadar üçte birine düşürülmesi öngörülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan işletmelerle ilgili olarak gerekli olan yasal ve idari çalışmalar Maliye Bakanlığı ile ilgili Bakanlık arasında devam etmektedir.

E. SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARI

Sosyal güvenlik kuruluşlarının 2000 yılında yüzde 6,4 olan toplam gelirlerinin GSMH'ya oranının, 2001 yılında yüzde 6,5'e yükselmesi, toplam giderlerinin GSMH'ya oranının ise yüzde 8,4'den yüzde 9'a yükselmesi beklenmektedir. Bu çerçevede, 2000 yılında yüzde 89,3 olan prim gelirlerinin sigorta giderlerini karşılama oranının 2001 yılında yüzde 84,1'e düşeceği tahmin edilmektedir. Böylece, sosyal güvenlik kuruluşlarının 2000 yılında GSMH'nın yüzde 2,1'i seviyesinde olan gelir-gider açığının 2001 yılında yüzde 2,5'e yükselmesi beklenmektedir.

TABLO: 13- Sosyal Güvenlik Kuruluşları Gelir-Gider Dengesi

	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)
Cari Fiyatlarla, Trilyon TL				
I-GELİRLER	4 797	8 021	11 991	19 433
-Prim Tahsilatları	4 139	6 688	9 983	16 499
-Diğer Gelirler	658	1 333	2 008	2 934
II-GİDERLER	7 138	10 621	16 654	25 209
-Sigorta Giderleri	5 221	7 489	11 869	18 156
-Sağlık Giderleri	1 262	2 083	3 367	5 022
-Diğer Giderler	655	1 049	1 417	2 032
III-GELİR-GİDER FARKI	-2 341	-2 600	-4 662	-5 776
-SSK	-1 176	-546	-1 864	-2 309
-BAĞ-KUR	-632	-929	-1 077	-856
-Emekli Sandığı	-534	-1 126	-1 722	-2 611
IV-BÜTÇE TRANSFERLERİ	2 200	2 396	3 662	5 886
-Bütçe Transferleri (3)	2 750	3 226	4 792	7 410
-SSK	1 105	400	730	1 670
-BAĞ-KUR (4)	610	1 051	1 437	1 740
-Emekli Sandığı	485	945	1 495	2 476
-Emekli Sandığı (3)	1 035	1 775	2 625	4 000
V-FİNANSMAN AÇIĞI (5)	-141	-205	-1 000	110
(GSMH'ya Oranlar, Yüzde)				
I-GELİRLER	6,1	6,4	6,5	6,9
-Prim Tahsilatları	5,3	5,3	5,4	5,9
-Diğer Gelirler	0,8	1,1	1,1	1,0
II-GİDERLER	9,1	8,4	9,0	9,0
-Sigorta Giderleri	6,7	5,9	6,4	6,5
-Sağlık Giderleri	1,6	1,7	1,8	1,8
-Diğer Giderler	0,8	0,8	0,8	0,7
III-GELİR-GİDER FARKI	-3,0	-2,1	-2,5	-2,1
-SSK	-1,5	-0,4	-1,0	-0,8
-BAĞ-KUR	-0,8	-0,7	-0,6	-0,3
-Emekli Sandığı	-0,7	-0,9	-0,9	-0,9
IV-BÜTÇE TRANSFERLERİ	2,8	1,9	2,0	2,1
-Bütçe Transferleri (3)	3,5	2,6	2,6	2,6
-SSK	1,4	0,3	0,4	0,6
-BAĞ-KUR (4)	0,8	0,8	0,8	0,6
-Emekli Sandığı	0,6	0,8	0,8	0,9
-Emekli Sandığı (3)	1,3	1,4	1,4	1,4
V-FİNANSMAN AÇIĞI (5)	-0,2	-0,2	-0,5	0,0

(1) Gerçekleşme tahmini

(2) Program

(3) Faturalı ödemeler ve ek karşılıklar dahildir.

(4) Müsterek emeklilik karşılığı BAĞ-KUR üzerinden SSK'ya transfer edilecek ödemeler dahildir.

(5) Yatırımlar ve sabit kıymet değişimi hariç olup borçlanma gereğini yansıtmamaktadır.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının gelir-gider açığının artmasında, 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle prim gelirlerinin yeterince artırılamaması ve tahsilatında yaşanan sıkıntılar ile hızla artan sigorta ve sağlık giderleri başlıca etken olmuştur. 2001 yılı başından itibaren emekli aylıklarından yüzde 10 oranında sağlık sigortası primi kesilmesi, vadesi geçmiş alacaklarına 6183 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması ve söz konusu alacakların taksitlendirme yoluyla tahsilatının hızlandırılması BAĞ-KUR'un finansman yapısındaki hızlı bozulmayı yavaşlatmıştır.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının açıklarının karşılanması amacıyla, bütçeden yapılan transferlerin GSMH'ya oranının 2000 yılındaki yüzde 1,9'lük seviyesinden 2001 yılında yüzde 2'ye yükselmesi beklenmektedir. 2001 yılında sosyal güvenlik kuruluşlarına, 730 trilyon lirası SSK'ya, 1.495 trilyon lirası Emekli Sandığı'na, 1.437 trilyon lirası da BAĞ-KUR'a olmak üzere toplam 3.662 trilyon lira transfer yapılacaktır. Ayrıca, faturalı ödemeler ve ek karşılıklar için Emekli Sandığına 1.130 trilyon lira aktarılacaktır. Böylece, toplam bütçe transferlerinin 4.792 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir.

2002 yılında, sosyal güvenlik kuruluşlarının toplam gelirlerinin 19.433 trilyon lira, toplam giderlerinin 25.209 trilyon lira ve açığının 5.776 trilyon lira olması öngörülmüştür. GSMH'ya oran olarak, gelirlerin yüzde 6,9, giderlerin yüzde 9 ve açığın yüzde 2,1 olması hedeflenmiştir.

2002 yılında, sosyal güvenlik kuruluşları açıklarının finansmanı amacıyla, 5.886 trilyon lira bütçe ödeneği ayrılmıştır. Söz konusu bütçe transferlerinin 1.670 trilyon lirasının SSK'ya, 1.740 trilyon lirasının BAĞ-KUR'a, 2.476 trilyon lirasının da Emekli Sandığına yapılması öngörülmüştür. Ayrıca, faturalı ödemeler ve ek karşılıklar için 1.524 trilyon liralık ödenek ayrılmıştır. Böylece, sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan toplam transferlerin 7.410 trilyon lira olması programlanmıştır.

F. FONLAR

Bütçe kapsamında yer alan fonlara ait gelirlerin bütçeye gelir kaydedilmesi, harcamaların bütçeden ayrılan ödenekler ile fonların kendi usulleri çerçevesinde yapacakları borçlanmalarla karşılanması ve bütçe dışı fon gelirlerinden bütçeye kesinti yapılması uygulamasına 2001 yılında da devam edilmiştir.

2001 yılında, mali disiplinin sağlanması ve bütçe kapsamının genişletilmesi politikası çerçevesinde toplam 42 adet fon kapatılmış ve bugüne kadar kapatılan toplam fon sayısı 69'a ulaşmıştır. Kamu kesimi genel dengesinde fon başlığı altında yer alan sekiz adet fondan Toplu Konut Fonu, Gelir İdaresini Geliştirme Fonu, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu ile Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonunun

2001 yılı sonunda tasfiye edilmesiyle birlikte 2002 yılında fon dengesi altında takip edilecek olan fon sayısı dörde düşecektir. Ayrıca, 3418 sayılı Kanunla eğitim ve sağlık harcamaları için oluşturulan ve fon dengesinde yer alan özel hesap, gelir ve harcamalarının özel gelir-özel ödenek kaydedilmek suretiyle bütçeye dahil edilmesi nedeniyle, 2002 yılından itibaren fon dengesi kapsamından çıkartılmıştır.

Böylece 2002 fon dengesi kapsamı, bütçe içi Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu ile; bütçe dışı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Savunma Sanayii Destekleme Fonu ve Özelleştirme Fonundan meydana gelecektir.

2000 yılında fon dengesi kapsamındaki fonlardan bütçeye 1.010 trilyon lira gelir kaydedilmiş, söz konusu fonlara bütçeden kullanılan ödenek 979 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. 2001 yılında ise, bütçeye gelir kaydedilen tutarın 1.608 trilyon lira, tahsis edilen ödeneğin 506 trilyon lira olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Kapsamdaki fonların ödeneklerinin GSMH'ya oranının 2000 yılındaki yüzde 0,8 seviyesinden 2001 yılında yüzde 0,3'e düşmesi fon sisteminin küçültülmesi politikasının tabii sonucudur. Kamu Ortaklığı Fonu ile Geliştirme ve Destekleme Fonunun 2000 yılı sonunda kapatılmaları ve Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonunun 2001 yılı ödeneğinin cari ölçülerle yarı yarıya daraltılması, bu tabii sonucun özel sebeplerini oluşturmaktadır. Bütçeye aktarılan fon gelirlerinin GSMH'ya oranının ise, 2001 yılında bir önceki yıldaki yüzde 0,8 seviyesinden yüzde 0,9'a çıkacağı tahmin edilmektedir. Fon kapsam ve hacminin küçültülmesiyle çelişki arz eden bu gelişmenin ana sebebi, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu gelirlerinde döviz kuruna bağlı olarak oluşan yüksek oranlı artıştır.

2002 yılında, fon dengesi içindeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan bütçeye toplam 345 trilyon lira gelir kaydedilmesi öngörülürken, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonuna harcamalarını karşılamak üzere 300 trilyon lira ödenek tahsis edilmiştir. Böylece, hem fonlardan bütçeye kaydedilen gelirlerin hem de bütçeden fonlara aktarılan ödeneklerin GSMH'ya oranının 2002 yılında yüzde 0,1'e düşmesi öngörülmektedir.

Kamu kesimi genel dengesinde yer alan fonların 2001 yılında 3.387 trilyon lira ile GSMH'nın yüzde 1,8'i seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilen kaynaklarının, 2002 yılında 4.673 trilyon lira ile GSMH'nın yüzde 1,7'sine gerilemesi öngörülmektedir. Sekiz adet fon ve bir adet özel hesaptan oluşan 2001 yılı fon dengesi kapsamının 2002 yılında sadece dört adete düşmesine rağmen, fon toplam kaynaklarının GSMH içindeki payını 2002 yılında da

korumaya devam etmesi, Özelleştirme Fonunun özelleştirme gelirlerinin 3.162 trilyon lira olarak programlanmasından kaynaklanmaktadır.

TABLO: 14- Fon Gelir ve Giderleri (1)

	Cari Fiyatlarla, Milyar TL			GSMH İçindeki Pay, Yüzde		
	2000	2001(2)	2002 (3)	2000	2001 (2)	2002 (3)
A. Fon Gelirleri	3 406 147	3 387 445	4 672 803	2,7	1,8	1,7
Vergi Gelirleri	1 906 158	3 095 290	1 613 806	1,5	1,7	0,6
Vergi Dışı Normal Gelirler	628 608	292 155	306 865	0,5	0,2	0,1
Sermaye Transferleri (Net)	871 380	0	2 752 131	0,7	0,0	1,0
B. Fon Giderleri	2 119 102	3 634 564	2 766 859	1,7	2,0	1,0
Cari Giderler	463 355	999 945	1 276 121	0,4	0,5	0,5
Faktör Giderleri (Net)	-487	303 052	711 586	0,0	0,2	0,3
Cari Transferler (Net)	936 783	1 509 685	776 152	0,7	0,8	0,3
Sermaye Transferleri (Net)	0	533 072	0	0,0	0,3	0,0
Sabit Sermaye Yatırımları	719 452	288 810	3000	0,6	0,2	0,0
C. Gelir Gider Farkı	1 287 044	-247 119	1 905 944	1,0	-0,1	0,7
D. Finansman	-1 287 044	247 119	-1 905 944	-1,0	0,1	-0,7
Dış Borç Kullanımı	341 395	159 224	380 467	0,3	0,1	0,1
Dış Borç Ödemesi	-115 426	-126 131	-210 137	-0,1	-0,1	-0,1
İç Borç – Alacak ilişkisi (Net)	-1 315 578	175 057	-2 096 274	-1,0	0,1	-0,7
Kasa Banka Değişmesi	-197 436	38 969	20 000	-0,2	0,0	0,0

- (1) Kamu kesimi genel dengesine giren fonları ve hesapları kapsamaktadır. Fon kapsamı, tasfiyeler nedeniyle yıllar itibarıyla değişmektedir. İşsizlik Sigortası Fonu hariçtir.
- (2) Gerçekleşme tahmini
- (3) Program

2001 yılında 3.635 trilyon liralık tutarla GSMH'nin yüzde 2'si seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilen fon harcamalarının, 2002 yılında 2.767 trilyon lira ile GSMH'nin yüzde 1'i seviyesine düşmesi öngörülmektedir.

2000 yılında GSMH'nin yüzde 1'i oranında fazla veren fon sisteminin, 2001 yılında yüzde 0,1 oranında açık, 2002 yılında ise yüzde 0,7 oranında fazla vermesi beklenmektedir. Fon gelir-gider farkının dalgalı bir seyir izlemesi, süreklilik arz etmeyen ve yıldan yıla değişen özelleştirme gelirlerinden kaynaklanmaktadır.

1 Haziran 2000 tarihinde yürürlüğe giren ve prim toplanmasına başlanan İşsizlik Sigortası Fonundan aylık ödemelerine ve sağlık yardımlarına Mart 2002 tarihinden itibaren başlanacaktır.

2000 yılında 362 trilyon lira ile GSMH'nin yüzde 0,3'ü seviyesinde toplam geliri oluşan İşsizlik Sigortası Fonunun 2001 yılında 1.994 trilyon lira ile GSMH'nin yüzde 1,1'i seviyesinde gelir elde etmesi beklenmektedir. Böylece,

2001 yılı sonunda söz konusu fonun toplam varlığının 2.300 trilyon liraya ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2002 yılında GSMH'nin yüzde 1,2'si seviyesinde 3.243 trilyon lira toplam geliri, 1.423 trilyon lira toplam gideri olacağı hesaplanan İşsizlik Sigortası Fonunun GSMH'nin yüzde 1'i seviyesinde 2.773 trilyon lira finansman fazlası vermesi ve yıl sonunda fonun toplam varlığının 5.072 trilyon liraya ulaşması programlanmıştır. Söz konusu gelirler içinde, 2000 yılında 95 trilyon lira olarak gerçekleşen devletin üçüncü taraf olarak yapacağı katkı 2001 yılı için 320 trilyon lira, 2002 yılı için 520 trilyon lira olarak öngörülmüştür.

TABLO: 15- İşsizlik Sigortası Fonu Gelir-Gider Dengesi

	2000	2001 (1)	2002 (2)	2000	2001 (1)	2002 (2)
	Cari Fiyatlarla, Trilyon TL			GSMH'ya Oranlar, Yüzde		
I-GELİRLER TOPLAMI	362	1 944	3 243	0,3	1,1	1,2
-Prim Gelirleri (3)	334	1 140	1 820	0,3	0,6	0,6
-Faiz Gelirleri	28	803	1 423	0,0	0,4	0,5
II-GİDERLER TOPLAMI	0	6	471	0,0	0,0	0,2
-Sigorta Giderleri	0	0	375	0,0	0,0	0,1
-Diğer Giderler	0	6	96	0,0	0,0	0,0
III-GELİR-GİDER FARKI	362	1 937	2 773	0,3	1,0	1,0
IV-BÜTÇE TRANSFERLERİ	95	320	520	0,1	0,2	0,2
V-TOPLAM FON VARLIĞI	362	2 300	5 072	0,3	1,2	1,8

(1) Gerçekleşme tahmini

(2) Program

(3) Bütçe transferleri dahildir.

G. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ

a) KİT'lerin Genel Yatırım Finansman Dengesi

233 sayılı KHK'ya tabi işletmeci KİT'lerin borçlanma gereğinin GSMH'ya oranı, 1999 yılındaki yüzde 2,3 seviyesinden 2000 yılında yüzde 1,6 seviyesine düşmüştür. Bu gelişmede, tarımsal destekleme alımında bulunan kuruluşların (TMO, TEKEL ve Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.) bir önceki yılda yüzde 1,5 olan borçlanma gereğinin GSMH'ya oranının, 2000 yılında yüzde 0,7'ye gerilemesi etkili olmuştur.

2001 yılında işletmeci KİT'lerin borçlanma gereğinin GSMH'ya oranının bir önceki yıla göre 1,3 puan iyileşerek Türk Telekom hariç yüzde 0,3 seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Bu gelişmede, enerji alanında faaliyet gösteren KİT'lerin (TEAŞ, TEDAŞ, BOTAŞ) fiyatlarının enflasyon ve dolar kurundaki gelişmelere paralel olarak artırılması sonucu borçlanma gereğinin yüzde 0,7 oranında gerilemesi başlıca etken olmuştur.

TABLO: 16- İşletmeci KİT Finansman Dengesi

	1998	1999	2000	2000*	2001 (1)	2001* (1)	2002 (2)	2002* (2)
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)								
A. Toplam Gelirler	6 814 454	11 034 324	18 063 205	14 840 409	32 195 610	26 601 317	45 290 716	36 790 799
I. İşletme Gelirleri	6 140 792	9 805 627	16 093 780	13 199 214	27 169 178	22 104 580	40 122 611	32 356 357
1. Mal ve Hizmet Satış Has.	5 503 206	8 808 864	15 045 784	12 325 270	25 222 364	20 707 114	38 178 049	30 859 083
2. Diğer Gelirler	637 586	996 763	1 047 996	873 945	1 946 815	1 397 466	1 944 562	1 497 274
II. Kurum Bünyesinde K. Fon	513 693	805 673	1 069 381	746 516	3 817 012	3 287 318	3 498 105	2 764 442
1. Amortismanlar	286 460	455 747	743 334	491 316	1 437 921	1 034 692	2 021 866	1 430 134
2. Karşılıklar	227 233	349 926	326 046	255 200	2 379 092	2 252 626	1 476 239	1 334 308
III. Bütçe Transferleri	159 965	421 750	894 192	894 192	1 209 358	1 209 358	1 670 000	1 670 000
IV. Diğer Gelirler	4	1 274	5 852	486	61	61	0	0
B. Toplam Giderler	7 504 643	12 800 578	20 057 303	16 871 633	32 312 864	27 231 203	45 404 179	37 695 516
I. İşletme Giderleri	5 425 063	9 856 185	16 874 250	14 426 660	27 696 397	23 751 934	38 727 059	33 068 909
1. Mal ve Hizmet Satış Mal.	3 756 742	6 931 923	11 987 842	10 247 575	20 505 657	17 753 367	30 518 131	26 574 417
2. Diğer Giderler	1 668 320	2 924 262	4 886 408	4 179 085	7 190 739	5 998 567	8 208 928	6 494 492
II. Yatırım Harcamaları	768 021	1 053 416	1 834 736	1 442 157	2 304 852	1 854 852	3 411 000	2 811 000
III. Stok Artışı	760 148	837 358	757 273	750 733	974 546	968 796	387 671	381 429
IV. Diğer Giderler	551 410	1 053 619	591 044	252 083	1 337 069	655 621	2 878 450	1 434 177
C. Borçlanma Gereği (3)	- 690 189	-1 766 254	-1 994 098	-2 031 224	- 117 254	- 629 886	- 113 463	- 904 717
D. Finansman	690 189	1 766 254	1 994 098	2 031 224	117 254	629 886	113 463	904 717
I. Kasa Banka Değişimi	- 184 204	51 754	- 278 075	- 297 764	- 375 502	- 407 302	206 765	325 373
II. İç Borçlanma (Net)	596 498	1 375 419	1 573 084	1 629 010	- 435 375	103 675	- 850 028	- 169 199
III. Dış Borçlanma (Net)	277 895	339 081	699 089	699 978	928 131	933 513	756 727	748 543
Dönem Kar Zararı	1 004 893	505 955	- 141 537	- 588 512	378 619	- 741 517	2 356 954	248 849
Faktör Gelirleri	1 229 421	755 114	288 910	- 480 929	3 289 794	1 639 964	4 893 657	2 051 890
Maaş ve Ücret Ödemeleri	1 068 421	2 039 457	3 286 052	2 663 965	3 998 537	3 047 644	4 968 754	3 728 394
(GSMH'ya Oranlar, Yüzde)								
A. Toplam Gelirler	12,7	14,1	14,3	11,8	17,4	14,4	16,1	13,1
I. İşletme Gelirleri	11,5	12,5	12,8	10,5	14,7	12,0	14,3	11,5
1. Mal ve Hizmet Satış Has.	10,3	11,3	11,9	9,8	13,7	11,2	13,6	11,0
2. Diğer Gelirler	1,2	1,3	0,8	0,7	1,1	0,8	0,7	0,5
II. Kurum Bünyesinde K. Fon	1,0	1,0	0,8	0,6	2,1	1,8	1,2	1,0
1. Amortismanlar	0,5	0,6	0,6	0,4	0,8	0,6	0,7	0,5
2. Karşılıklar	0,4	0,4	0,3	0,2	1,3	1,2	0,5	0,5
III. Bütçe Transferleri	0,3	0,5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
IV. Diğer Gelirler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
B. Toplam Giderler	14,0	16,4	15,9	13,4	17,5	14,7	16,2	13,4
I. İşletme Giderleri	10,1	12,6	13,4	11,5	15,0	12,9	13,8	11,8
1. Mal ve Hizmet Satış Mal.	7,0	8,9	9,5	8,1	11,1	9,6	10,9	9,5
2. Diğer Giderler	3,1	3,7	3,9	3,3	3,9	3,2	2,9	2,3
II. Yatırım Harcamaları	1,4	1,3	1,5	1,1	1,2	1,0	1,2	1,0
III. Stok Artışı	1,4	1,1	0,6	0,6	0,5	0,5	0,1	0,1
IV. Diğer Giderler	1,0	1,3	0,5	0,2	0,7	0,4	1,0	0,5
C. Borçlanma Gereği (3)	-1,3	-2,3	-1,6	-1,6	-0,1	-0,3	0,0	-0,3
D. Finansman	1,3	2,3	1,6	1,6	0,1	0,3	0,0	0,3
I. Kasa Banka Değişimi	-0,3	0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,1	0,1
II. İç Borçlanma (Net)	1,1	1,8	1,2	1,3	-0,2	0,1	-0,3	-0,1
III. Dış Borçlanma (Net)	0,5	0,4	0,6	0,6	0,5	0,5	0,3	0,3
Dönem Kar Zararı	1,9	0,6	-0,1	-0,5	0,2	-0,4	0,8	0,1
Faktör Gelirleri	2,3	1,0	0,2	-0,4	1,8	0,9	1,7	0,7
Maaş ve Ücret Ödemeleri	2,0	2,6	2,6	2,1	2,2	1,6	1,8	1,3

* Türk Telekom hariçtir.
(1) Gerçekleşme tahmini
(2) Program
(3) (-) İşaret açığı göstermektedir.

Türk Telekom hariç tutulduğunda bir önceki yılda 588,5 trilyon lira olarak gerçekleşen işletmeci KİT dönem zararının 2001 yılında 741,5 trilyon lira olması beklenmektedir.

2002 yılında, özellikle tarımsal destekleme alımlarının sınırlandırılması, istihdamdaki artışların kontrol altında tutulması, faiz oranlarındaki düşüşün kuruluşların finansman maliyetleri üzerindeki olumlu etkisi öngörülerek, işletmeci KİT borçlanma gereğinin GSMH içindeki payının yüzde 0,3 (Türk Telekom dahil yüzde 0) olarak gerçekleşmesi programlanmıştır. Söz konusu açık, faiz gelir ve giderleri dışarıda tutulduğunda GSMH'nın yüzde 0,08'i oranında fazlaya (Türk Telekom dahil yüzde 0,33) tekabül etmektedir. Bütçe transferleri hariç tutulduğunda işletmeci KİT borçlanma gereğinin GSMH içindeki payının yüzde 0,9 (Türk Telekom dahil yüzde 0,6) olması öngörülmektedir.

2002 yılında TMO'nun 2,5 milyon ton hububat, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'nin 12,1 milyon ton şeker pancarı, TEKEL'in destekleme dahil 90 bin ton yaprak tütün ve ÇAYKUR'un 550 bin ton yaş çay yaprağı alması programlanmıştır.

2002 yılında işletmeci KİT'lerin 2.811 trilyon lira (Türk Telekom dahil 3.411 trilyon lira) tutarında sabit sermaye yatırımı yapmaları programlanmıştır. Böylece işletmeci KİT sabit sermaye yatırımlarının toplam kamu sabit sermaye yatırımları içindeki payının yüzde 18,8 olması öngörülmüştür. İşletmeci KİT sabit sermaye yatırımları içinde enerji ve ulaştırma-haberleşme sektörlerinin payının sırasıyla yüzde 47,8 ve yüzde 35,5 olması hedeflenmiştir. Ulaştırma-haberleşme sektörü payının önceki yıllara göre düşük kalması, Türk Telekomun işletmeci KİT dengesinden çıkarılmasından kaynaklanmaktadır.

2001/3151 sayılı Kararname çerçevesinde alınacak tedbirlerle, giderlerinde GSMH'nın yüzde 0,8'i oranında yapılacak tasarrufla birlikte, işletmeci KİT dönem karının 2002 yılında 248,8 trilyon lira (Türk Telekom dahil 2.357 trilyon lira) olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Bütçe Kanunu uyarınca bazı KİT'lerin hasılatlarından yapılan kesintiler kapsamında, 2000 yılında 388 trilyon lira olarak gerçekleşen Hazine payının 2001 yılında 640 trilyon lira olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. 2002 yılı için öngörülen hazine payı tutarı 960 trilyon liradır. Ayrıca, 2000 yılında 154 trilyon lira olarak gerçekleşen KİT'lerin Hazineye temettü ödemelerinin, 2001 yılında 121 trilyon lira olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Temettü ödemelerinin 2002 yılında 592 trilyon lira olması öngörülmektedir. Buna karşılık, 2000 yılında 886 trilyon lira olarak gerçekleşen Hazineden kuruluşlara yapılan bütçe transferlerinin, 2001 yılında 1.200 trilyon lira olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2002 yılında ise söz konusu bütçe transferleri, 1.655 trilyon lira olarak programlanmıştır.

TEAŞ'ın yap-işlet, yap-işlet-devret ve mobil santrallerden aldığı enerji maliyetinin hızla artmasının gelecekte başta enerji sektörü olmak üzere, KİT

sisteminin performansı üzerinde ciddi bir risk oluşturmaya başladığı gözlenmektedir. Bu nedenle, bu sektördeki yeni yatırım ve finansman politikasından doğan muhtemel yükümlülükler için bundan sonraki yıllarda bütçeden ödenek ayrılması gerekecektir.

Özelleştirme kapsamındaki KİT finansman dengesi, kapsama yeni giren ve özelleştirme nedeniyle kapsamdan çıkan kuruluşlara bağlı olarak değişmektedir. Bu çerçevede, 2001 yılında TEKEL, 2002 yılında da Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. özelleştirme kapsamında bulunan kuruluşlar portföyüne aktarılmıştır.

TABLO: 17- İşletmeci KİT Özet Finansal Göstergeler

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)							
Kuruluşlar	Dönem Karı veya Zararı	Bütçe Trans.	Yüzde	Borç Gereği (1)	Yüzde	İstihdam Giderleri	Yüzde
1999 Yılı							
T.Taşkömürü Kurumu	-146 433	94 860	22,5	-48 648	2,8	114 386	5,6
T.Elektrik Üretim İletim A.Ş.	-61 307	0		-70 695	4,0	136 199	6,7
T.Elektrik Dağıtım A.Ş.	-4 460	0		-87 092	4,9	208 584	10,2
T.Şeker Fabrikaları A.Ş.	-23 558	100 000	23,7	-200 129	11,3	123 855	6,1
Toprak Mahsulleri Ofisi	42 880	0		-571 026	32,3	28 411	1,4
TEKEL	-54 799	0		-385 865	21,8	194 732	9,5
T.C. Devlet Demiryolları	-220 641	176 600	41,9	-71 198	4,0	196 727	9,6
Ara Toplam	-468 318	371 460	88,1	-1 434 653	81,2	1 002 894	49
Diğer Kuruluşlar	974 273	50 290	11,9	-331 601	18,8	1 036 563	51
İşletmeci KİT Toplamı	505 955	421 750	100,0	-1 766 254	100,0	2 039 457	100
2000 Yılı							
T.Taşkömürü Kurumu	-226 277	250 958	28,3	20 538	-1,0	200 515	6,1
T.Elektrik Üretim İletim A.Ş.	-409 472	88 000	9,9	-497 093	24,9	230 901	7,0
T.Elektrik Dağıtım A.Ş.	-222 111	3 200	0,4	-413 042	20,7	349 857	10,6
T.Şeker Fabrikaları A.Ş.	-47 281	149 000	16,8	-272 648	13,7	206 405	6,3
Toprak Mahsulleri Ofisi	83 695	0	0,0	-313 617	15,7	40 335	1,2
TEKEL	80 828	0	0,0	-323 470	16,2	337 909	10,3
T.C. Devlet Demiryolları	-328 747	324 500	36,6	-36 924	1,9	325 138	9,9
Ara Toplam	-1 069 365	815 658	92,1	-1 836 256	92,1	1 691 059	51,5
Diğer Kuruluşlar	927 828	70 250	7,9	-157 842	7,9	1 594 993	48,5
İşletmeci KİT Toplamı (2)	- 141 537	885 908	100,0	-1 994 098	100,0	3 286 052	100,0
2001 Yılı (3)							
T.Taşkömürü Kurumu	-262 379	335 000	27,9	80 516		266 348	6,0
T.Elektrik Üretim İletim A.Ş.	-1 996 890	65 000	5,4	-927 449		320 526	7,2
T.Elektrik Dağıtım A.Ş.	474 042	0	0,0	270 352		454 617	10,2
T.Şeker Fabrikaları A.Ş.	-57 141	235 000	19,6	162 872		238 192	5,4
Toprak Mahsulleri Ofisi	154 693	0	0,0	-1 075 200		59 654	1,3
TEKEL	135 430	0	0,0	-306 021		437 244	9,9
T.C. Devlet Demiryolları	-608 900	440 000	36,7	-136 585		437 072	9,9
Ara Toplam	-2 161 145	1075 000	89,6	-1 931 516		2 213 653	49,9
Diğer Kuruluşlar	2 675 194	125 000	10,4	1 508 241		2 222 129	50,1
İşletmeci KİT Toplamı (2) (4)	514 049	1200 000	100,0	- 423 275		4 435 781	100,0

(1) (-) İşaret açığı göstermektedir.

(2) Türk Telekom dahildir.

(3) Gerçekleşme tahmini

(4) 2001 yılında özelleştirme kapsamına alınan TEKEL dahildir.

TABLO: 18- İşletmeci KİT'lerin Personel Giderleri ve Üretim Değeri

Yıllar	Personel Sayısı (Kişi)				Personel Gideri (Milyar TL.)				Üretim Değeri		Personel Gideri/ Üretim Değeri (Yüzde)	Yıllık Ortalama Maaş ve Ücret (Bin TL.)	Personel Başına Üretim Değeri (Bin TL.)
	Memur		Toplam	Yüzde Artış	Ücret	Maaş	Toplam	Yüzde Artış	Milyar TL.	Yüzde Artış			
	İşçi	Teknik											
1988	404 659	202 543	607 202	0,9	2 215	862	3 077	64,0	13 715	45,1	22,4	5 067	22 587
1989	396 599	205 753	602 352	-0,8	5 131	2 357	7 488	143,4	25 651	87,0	29,2	12 432	42 585
1990	392 128	203 666	595 794	-1,1	10 533	4 498	15 031	100,7	42 958	67,5	35,0	25 228	72 103
1990 (1)	375 565	198 453	574 018	-4,7	9 770	4 410	14 180	89,4	32 456	26,5	43,7	24 703	56 542
1991	362 771	198 818	561 589	-2,2	21 283	7 612	28 895	103,8	57 299	76,5	50,4	51 453	102 031
1992	353 111	192 973	546 084	-2,8	37 525	12 393	49 918	72,8	98 443	71,8	50,7	91 411	180 272
1992 (2)	343 361	189 148	532 509	-5,2	36 581	12 111	48 692	68,5	92 311	61,1	52,7	91 440	173 351
1993	331 382	192 207	523 589	-4,1	64 533	19 681	84 214	68,7	145 522	47,8	57,9	160 840	277 932
1994	299 389	181 041	480 430	-8,2	101 704	28 989	130 694	55,2	279 029	91,7	46,8	272 035	580 789
1994 (3)	281 846	181 026	462 872	-11,6	94 700	28 985	123 685	46,9	265 984	82,8	46,5	267 212	574 638
1995	249 500	170 083	419 583	-12,7	126 468	48 915	175 383	41,8	470 591	76,9	37,3	417 994	1 121 568
1995 (4)	246 045	169 153	415 198	-10,3	124 554	48 803	173 357	40,2	462 394	73,8	37,5	417 529	1 113 671
1996	249 650	168 120	417 770	-0,4	187 844	106 525	294 369	67,8	915 100	97,9	32,2	704 620	2 190 440
1996 (5)	247 180	167 891	415 071	0,0	185 528	106 367	291 895	68,4	873 089	88,8	33,4	703 241	2 103 469
1997	237 413	169 170	406 583	-2,0	390 813	248 693	639 506	119,1	2 144 191	145,6	29,8	1 572 879	5 273 686
1998 (6)	214 434	164 639	379 073	-6,8	624 149	444 273	1 068 422	67,1	3 921 882	82,9	27,2	2 818 513	10 345 981
1999	212 075	164 039	376 114	-0,8	1 280 704	758 752	2 039 456	90,9	6 347 144	61,8	32,1	5 422 441	16 875 586
2000	228 082	145 955	374 037	-0,6	2 278 512	1 007 540	3 286 052	61,1	10 939 852	72,4	30,0	8 785 366	29 248 048
2000 (7)	181 996	120 076	302 072	-19,7	1 969 594	694 371	2 663 965	30,6	9 199 555	44,9	29,0	8 818 974	30 454 842
2001 (8)	198 754	130 463	329 217	-12,0	2 717 160	1 281 377	3 998 537	21,7	18 134 178	65,8	22,0	12 145 598	55 082 751
2001 (9)	145 658	110 817	256 475	-15,1	2 115 134	932 510	3 047 644	14,4	15 381 887	67,2	19,8	11 882 809	59 974 216

- (1) 1990 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1991 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan TÜPRAŞ, Petrol Ofisi A.Ş. ve THY A.O. hariçtir.
(2) 1992 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1993 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan EBK,TSEK,YEMSAN ve ORÜS hariçtir.
(3) 1993 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1994 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan D.B. DEN.NAK., T.GEMİ SAN., TDI, KBİ, ÇİNKUR ve HAVAŞ hariçtir.
(4) 1995 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan DİTAŞ ve ÇİTOSAN dahildir.
(5) 1995 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan DİTAŞ ve ÇİTOSAN hariçtir.
(6) 1998 yılında özelleştirme kapsamına alınan TAKSAN, TÜMOSAN, ASİL ÇELİK, SEKA, TÜGSAŞ, İGSAŞ ve TZDK hariçtir.
(7) 2000 yılında özelleştirme amacıyla KİT kapsamından çıkarılan TÜRK TELEKOM hariçtir.
(8) Özelleştirme amacıyla KİT kapsamından çıkarılan TEKEL, GERKONSAN ve TDCİ hariç, TÜRK TELEKOM dahildir.
(9) Özelleştirme amacıyla KİT kapsamından çıkarılan TÜRK TELEKOM, TEKEL, GERKONSAN ve TDCİ hariçtir.

TABLO: 19- İşletmeciler Hakkında Özet Bilgiler

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)

	Özelleştirme Kapsamındaki Kuruluşlar Hariç Toplam							Özelleştirme Kapsamındaki Kuruluşlar Dahil Toplam						
	1999	2000	2000*	2001(1)	2001*(1)	2002 (2)	2002*(2)	1999	2000	2000*	2001(1)	2001*(1)	2002 (2)	2002*(2)
Toplam Personel Adedi (Kişi)	376 114	374 037	302 072	329 217	256 475	304 003	232 159	449 341	434 655	362 690	424 791	352 049	411 337	339 493
-Memur ve Sözleşmeli Personel	164 039	145 955	120 076	130 463	110 817	118 534	104 635	173 982	152 130	126 251	143 574	123 928	135 354	121 455
-İşçi	212 075	228 082	181 996	198 754	145 658	185 469	127 524	275 359	282 525	236 439	281 217	228 121	275 983	218 038
Toplam Personel Harcamaları	2 039 456	3 286 052	2 663 965	3 998 537	3 047 644	4 968 754	3 728 394	2 588 364	4 116 951	3 494 864	5 508 275	4 557 381	6 966 457	5 726 098
-Memur ve Sözleşmeli Personel	758 752	1 007 540	694 371	1 281 377	932 510	1 684 313	1 314 360	813 672	1 065 210	752 041	1 417 184	1 068 317	1 912 766	1 542 814
-İşçi	1 280 704	2 278 512	1 969 594	2 717 160	2 115 134	3 284 441	2 414 034	1 774 692	3 051 741	2 742 822	4 091 091	3 489 064	5 053 691	4 183 284
Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	8 808 864	15 045 784	12 325 270	25 222 364	20 707 114	38 178 049	30 859 083	14 922 672	23 644 499	20 923 984	43 666 291	39 151 041	70 219 413	62 900 446
Görev Zararı Tahakkukları	556 514	638 933	638 933	905 838	905 838	961 401	961 401	556 514	638 933	638 933	905 838	905 838	961 401	961 401
İşletme Faaliyet Kar-Zararı	619 842	273 701	- 258 786	2 838 289	1 843 905	4 419 073	2 218 650	694 723	302 650	- 229 836	3 398 560	2 404 176	6 164 357	3 963 933
Faiz Ödemeleri	253 649	423 324	421 663	1 015 142	1 011 776	1 182 049	1 177 580	334 191	482 787	481 127	1 133 265	1 129 899	1 458 798	1 454 329
Dönem Kar-Zararı	505 955	- 141 537	- 588 512	378 619	- 741 517	2 356 954	248 849	739 123	- 113 586	- 560 561	855 591	- 264 545	3 950 060	1 841 955
Sabit Sermaye Yatırımları	1 053 416	1 834 736	1 442 157	2 304 852	1 854 852	3 411 000	2 811 000	1 326 697	2 206 608	1 814 029	2 779 062	2 329 062	3 900 000	3 300 000
Bütçe ve Fon Transferleri	421 750	885 908	885 908	1 200 000	1 200 000	1 655 000	1 655 000	568 802	1 140 773	1 140 773	1 647 325	1 647 325	2 615 000	2 615 000
Borçlanma Gereği (3)	-1 766 254	-1 994 098	-2 031 224	- 117 254	- 629 886	- 113 463	- 904 717	-1 862 863	-2 599 704	-2 636 831	- 518 857	-1 031 489	907 541	116 287
Borçlanma Gereği (3) (4)	-2 188 004	-2 880 006	-2 917 132	-1 317 254	-1 829 886	-1 768 463	-2 559 717	-2 431 665	-3 740 477	-3 777 604	-2 166 182	-2 678 814	-1 707 459	-2 498 713
Pers. Harcamaları/Hasılat (Yüzde)	23,15	21,84	21,61	15,85	14,72	13,01	12,08	17,35	17,41	16,70	12,61	11,64	9,92	9,10
Faiz Ödemeleri/Hasılat (Yüzde)	2,88	2,81	3,42	4,02	4,89	3,10	3,82	2,24	2,04	2,30	2,60	2,89	2,08	2,31
Borçlanma Gereği/GSMH (Yüzde) (3)	-2,26	-1,58	-1,61	-0,06	-0,34	-0,04	-0,32	-2,38	-2,06	-2,09	-0,28	-0,56	0,32	0,04
Borçlanma Gereği/GSMH(Yüzde) (3) (4)	-2,79	-2,29	-2,32	-0,71	-0,99	-0,63	-0,91	-3,11	-2,97	-3,00	-1,17	-1,45	-0,61	-0,89

- (1) Gerçekleşme tahmini
(2) Program
(3) (-) İşaret açığı göstermektedir.
(4) Bütçe ve fon transferleri hariçtir.
(*) Türk Telekom hariçtir.

TABLO: 20- Özelleştirme Kapsamındaki İşletmeciler KİT Finansman Dengesi

	1998	1999	2000	2001 (1)	2002 (2)
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)					
A. Toplam Gelirler	4 144 473	6 978 174	9 720 633	20 245 153	34 675 294
I. İşletme Gelirleri	3 932 648	6 643 630	9 235 416	19 268 498	32 980 303
1. Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	3 657 303	6 113 808	8 598 715	18 443 927	32 041 364
2. Diğer Gelirler	275 345	529 822	636 702	824 571	938 939
II. Kurum Bünyesinde Kalan Fonlar	114 619	187 459	229 102	529 330	734 991
1. Amortismanlar	103 809	144 776	198 129	363 565	546 981
2. Karşılıklar	10 810	42 683	30 973	165 765	188 010
III. Bütçe ve Fon Transferleri	96 644	147 052	254 865	447 325	960 000
IV. Diğer Gelirler	562	33	1 250	0	0
B. Toplam Giderler	4 159 947	7 074 783	10 326 239	20 646 756	33 654 289
I. İşletme Giderleri	3 795 431	6 410 461	9 207 465	18 791 527	31 387 196
1. Mal ve Hizmet Satış Maliyeti	2 322 995	3 991 483	5 867 968	10 360 581	16 058 651
2. Diğer Giderler	1 472 436	2 418 978	3 339 497	8 430 945	15 328 545
II. Yatırım Harcamaları	123 686	273 281	371 872	474 210	489 000
III. Stok Artışı	97 107	244 318	368 059	518 338	1 101 729
IV. Diğer Giderler	143 723	146 723	378 843	862 681	676 364
C. Borçlanma Gereği (3)	- 15 474	- 96 609	- 605 607	- 401 603	1 021 004
D. Finansman	15 474	96 610	605 607	401 603	-1 021 004
I. Kasa Banka Değişimi	- 130 379	- 299 774	198 871	- 139 334	- 309 939
II. İç Borçlanma (Net)	83 899	156 607	83 931	315 077	- 867 390
III. Dış Borçlanma (Net)	61 954	239 777	322 805	225 860	156 325
Dönem Kar Zararı	138 094	233 168	27 951	476 972	1 593 107
Faktör Gelirleri	251 836	420 627	257 053	1 006 301	2 328 098
Maaş ve Ücret Ödemeleri	321 032	548 908	830 899	1 509 738	1 997 704
(GSMH'ya Oranlar, Yüzde)					
A. Toplam Gelirler	7,7	8,9	7,7	11,0	12,4
I. İşletme Gelirleri	7,3	8,5	7,3	10,4	11,8
1. Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	6,8	7,8	6,8	10,0	11,4
2. Diğer Gelirler	0,5	0,7	0,5	0,4	0,3
II. Kurum Bünyesinde Kalan Fonlar	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
1. Amortismanlar	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
2. Karşılıklar	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
III. Bütçe Transferleri	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
IV. Diğer Gelirler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
B. Toplam Giderler	7,8	9,0	8,2	11,2	12,0
I. İşletme Giderleri	7,1	8,2	7,3	10,2	11,2
1. Mal ve Hizmet Satış Maliyeti	4,3	5,1	4,7	5,6	5,7
2. Diğer Giderler	2,8	3,1	2,7	4,6	5,5
II. Yatırım Harcamaları	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2
III. Stok Artışı	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
IV. Diğer Giderler	0,3	0,2	0,3	0,5	0,2
C. Borçlanma Gereği (3)	0,0	-0,1	-0,5	-0,2	0,4
D. Finansman	0,0	0,1	0,5	0,2	-0,4
I. Kasa Banka Değişimi	-0,2	-0,4	0,2	-0,1	-0,1
II. İç Borçlanma (Net)	0,2	0,2	0,1	0,2	-0,3
III. Dış Borçlanma (Net)	0,1	0,3	0,3	0,1	0,1
Dönem Kar Zararı	0,3	0,3	0,0	0,3	0,6
Faktör Gelirleri	0,5	0,5	0,2	0,5	0,8
Maaş ve Ücret Ödemeleri	0,6	0,7	0,7	0,8	0,7

(1) Gerçekleşme tahmini
(2) Program
(3) (-) İşaret açığı göstermektedir.

Özelleştirme kapsamında izlenen KİT'lerin borçlanma gereğinin GSMH içindeki payının, 2000 yılındaki yüzde 0,5'lik seviyesinden, 2001 yılında yüzde 0,2'ye gerilemesi beklenmektedir. Bu oranın PETKİM ve TÜPRAŞ'ın performansındaki artışla, 2002 yılında GSMH'nın yüzde 0,4'ü oranında fazlaya dönüşmesi hedeflenmektedir.

Özelleştirme kapsamındaki KİT'lerin 2000 yılında sabit sermaye yatırımları 372 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. 2001 yılında 474 trilyon liraya ulaşması beklenen sabit sermaye yatırımları, 2002 yılında 489 trilyon lira olarak programlanmıştır.

2000 yılını 28 trilyon lira dönem karı ile kapatan özelleştirme kapsamındaki KİT'lerin, 2001 yılında 477 trilyon lira kar elde etmeleri beklenmektedir. 2002 yılında ise özellikle TÜPRAŞ ve TEKEL'in karlarında beklenen artışın etkisiyle özelleştirme kapsamındaki KİT'lerin 1.593 trilyon lira kar etmeleri hedeflenmektedir.

b) Özelleştirme

1985 yılından itibaren 219 kuruluşteki kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 5 taşınmaz ve 4 elektrik santrali özelleştirme kapsamına alınarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığına devredilmiştir. Bu kuruluşlardan 144'ünün sermayelerindeki kamu payının tamamı satılarak özelleştirilmiş, 22 kuruluşteki kamu payı, 4 elektrik santrali ve 4 taşınmaz değişik nedenlerle özelleştirme kapsamından çıkarılarak eski statülerine iade edilmiş olup, halen özelleştirme kapsamında Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. hariç 35 kuruluş bulunmaktadır.

TABLO: 21- Özelleştirme Gelirleri

(Milyon ABD Doları)

	1986-96	1997	1998	1999	2000	Toplam
TOPLAM (A+B)	4 229	709	1 172	242	2 999	9 352
A-Net Özelleştirme Gelirleri (1)	3 099	466	1 020	38	2 712	7 335
Blok Satış	1 493	251	289		1 479	3 512
Halka Arz	763		633		1 104	2 500
İMKB'de Satış	524		2			526
Tesis Satışı/Devri	319	214	96	19	72	720
Bedelli Devir				19	57	76
B-Temettü Gelirleri	1 130	244	152	204	286	2 017

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

(1) Gelirler satış bedelleri olup vadeli satışlar dahildir. Ayrıca İMKB'de yapılan geri alımlar netleştirilmiştir.

Özelleştirme uygulamalarının başlangıcından itibaren 2000 yılı sonuna kadar temettü geliri hariç 7,4 milyar dolar tutarında özelleştirme işlemi gerçekleştirilmiş olup, bu tutarın yaklaşık 6,9 milyar dolarlık kısmı nakden tahsil

edilmiştir. Gelir paylaşımı esaslı olarak özel sektöre devredilen üç GSM lisans satışından elde edilen 3,5 milyar dolarlık gelir de dahil edildiğinde özelleştirme işlemlerinden sağlanan kaynaklar toplamı 10,9 milyar dolara, nakit girişleri ise 10,4 milyar dolara ulaşmaktadır. 2001 yılında Özelleştirme İdaresi Başkanlığı portföyündeki özelleştirme uygulamalarından nakit bazında 59 milyon dolarlık gelir elde edilmiştir.

4673 sayılı Kanun ile, Türk Telekom hisselerinin altın hisse hariç kısmının tamamının satılabilmesine, ancak yabancılara satışın yüzde 45'i geçmemesine, hisse satışlarının yüzde 50'yi geçmesi halinde Türk Telekomun tüm tekel haklarının kalkmasına, 4502 sayılı Kanunla, Ulaştırma Bakanlığı uhdesinde bulunan her türlü imtiyaz ve lisans verme yetkisinin bağımsız Telekomünikasyon Kuruluna devredilmesine karar verilmiştir. 2002 yılında Türk Telekom hisselerinin blok olarak satışına ilişkin çalışmaların bitirilmesi ve ihaleye çıkılması beklenmektedir.

Özelleştirme Yüksek Kurulunun 2000/92 sayılı Kararıyla Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., ÇELBOR ve MKEK'nin NİTROMAK A.Ş.'deki hisselerinin özelleştirme kapsamına; 2001/02 sayılı Kararıyla TDÇİ, 2001/06 sayılı Kararıyla da TEKEL'in, özelleştirme kapsam ve programına alınmasına karar verilmiştir. 16.08.2001 tarihinde ETAĞ A.Ş., TURBAN Turizm A.Ş.'ye devredilerek şirketin hükmi şahsiyeti ortadan kaldırılmıştır.

Özelleştirme Yüksek Kurulunun 2001/08 sayılı Kararı ile, İSDEMİR'in 50 milyon dolara ERDEMİR'e; 2001/50 sayılı Kararı ile MEYBUZ A.Ş. ve YASATAŞ'taki ÖİB hisseleri EBK A.Ş.'ye; 2001/54 sayılı Kararı ile, PETKİM'in Yarımca Kompleksinin 60 milyon dolara TÜPRAŞ'a devredilmesine karar verilmiştir.

2001 yılı son çeyreğinde PETKİM, POAŞ, TÜPRAŞ, THY, GERKONSAN ve SEKA'nın özelleştirme süreçlerine piyasa durumuna göre başlanacaktır. 2002 yılında, 2001 yılı son çeyreğinde planlanan ancak özelleştirilmesi gerçekleştirilemeyen kuruluşlara ilave olarak Ataköy Otel, Ataköy Marina, İGSAŞ, TÜGSAŞ, TAKSAN, KBİ, Küre Bakır, Eti Krom, Eti Gümüş, Eti Elektrometalurji, TZDK ve Ataköy Galerinin özelleştirilmesi planlanmaktadır.

2002 yılında Özelleştirme İdaresi portföyü kapsamındaki işletmelerden 1,7 milyar dolarlık özelleştirme geliri hedeflenmiştir. Bu hedefe ulaşmak amacıyla yapılacak özelleştirme uygulamaları arasında THY, Petkim, Erdemir ve TÜPRAŞ'ın satışının yer alması öngörülmektedir.

c) Tarımsal Destekleme

1994 yılında başlatılan hububat, şeker pancarı ve tütün dışındaki ürünlerin destekleme alımları kapsamı dışında tutulması uygulamasına 2001 yılında da devam edilmiştir. Bu nedenle, Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin (TSKB) satın aldığı ürünler destekleme alımları kapsamı dışında tutulmuştur. Bu kuruluşların alımları için ihtiyaç duydukları finansman, imkanlar ölçüsünde DFİF'den karşılanmaya devam edilmektedir.

2000 yılında ortalama yüzde 28,4 oranında artan tarımsal destekleme alım fiyatlarının, 2001 yılında yüzde 52,8 oranında artması beklenmektedir. 2001 yılında destekleme başlangıç alım fiyatlarındaki artış oranları ekmeklik buğdayda yüzde 60,8, tütünde yüzde 25,7 olmuştur. TSKB'lerin satın aldığı ürünlerin başlangıç alım fiyatlarındaki artış oranları; fındıkta yüzde 36,4, pamukta (prim hariç) yüzde 78,9 ve ayçiçeğinde yüzde 97 olarak belirlenmiştir.

2001 yılında hububat alım fiyatları ile birlikte satış fiyatlarının da hububat kararnamesi ile açıklanmasının etkisiyle, hububat alımlarının programlananın altında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Nitekim, 2,9 milyon ton olarak programlanan hububat alımlarının 2,5 milyon ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Diğer taraftan, 13 milyon ton olarak programlanan şeker pancarı alımı 11,7 milyon ton, 119 bin ton olarak programlanan tütün alımı ise 97 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Destekleme alımları kapsamında olmamakla birlikte 550 bin ton olarak öngörülen yaş çay yaprağı alım miktarı ise 540 bin ton düzeyinde gerçekleşmiştir.

Uygulanmakta olan Makroekonomik Program çerçevesinde, destekleme sisteminde köklü değişikliklere gidilmeye başlanmış ve fiyatların piyasa şartlarında oluşması, fiyat yoluyla çiftçilerin desteklenmesi sistemi yerine doğrudan gelir ödemesi sistemine geçilmesi hedeflenmiştir. Ancak, doğrudan gelir ödemesi sistemine geçiş sürecinde destekleme alımlarına belli bir süre devam edilecektir.

2001 yılında, 500 trilyon lirası doğrudan gelir ödemesi olmak üzere bütçeden tarımsal destekleme için toplam 938 trilyon lira kaynak aktarılırken, 2002 yılı için bu tutar, toplam 2.125 trilyon lira olarak programlanmıştır. Bu kapsamda, 2002 yılı bütçesine tarımsal destekleme için konulan ödeneğin 1.400 trilyon lirasının doğrudan gelir ödemesi, 200 trilyon lirası prim ödemeleri için, 200 trilyon lirasının tütün ofisi kurulması ve 210 trilyon lirasının da Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'nin desteklenmesi amacıyla ayrılmasına karar verilmiştir.

4634 sayılı Kanun ile, yurt içi talebin yurt içi üretimle karşılanmasına ve gerektiğinde ihracata yönelik olarak Türkiye'de şeker rejimi, şeker üretimindeki

usul ve esaslar ile fiyatlandırma, pazarlama şart ve yöntemleri yeniden düzenlenmiştir.

2001/2218 sayılı Kararname ile fındık alanlarının tespitine ve sökülen fındık bahçelerinin yerine alternatif ürün yetiştireceklerin desteklenmesine karar verilmiştir. Bu Karara göre; sökülen fındık alanına önerilen alternatif ürünü eken veya diken üreticiye, fındıktan elde ettiği ortalama net gelir ile yeni ektiği veya diktiği alternatif ürünün ortalama net gelir farkının iki katı tutarında bedel ödenecektir.

2001/2224 sayılı Kararname ile tiftik ve yaş ipekböceği kozası üreticilerinin desteklenmesine, destekleme primi ve doğrudan destek ödemeleri için gerekli finansmanın DFİF'den karşılanmasına karar verilmiştir. Ayrıca, 2001/2622 sayılı Kararname ile 2001 dönemi haşhaş kapsülü ve tohumu destekleme alımı ve satımı hakkında karar alınmıştır.

TABLO: 22- Bazı Tarımsal Ürünlerin Başlangıç Alım Fiyatları

	Fiyatlar (TL/Kg)				Yüzde Artış		
	1998	1999	2000	2001	1999	2000	2001
1. Buğday (Ekmeklik)	53 000	80 000	102 000	164 000	50,9	27,5	60,8
2. Arpa (Beyaz)	39 750	60 000	81 600	131 200	50,9	36,0	60,8
3. Mısır	47 700	68 000	91 800	155 800	42,6	35,0	69,7
4. Pamuk (Ege) (1)	195 000	230 000	380 000	680 000	17,9	65,2	78,9
5. Tütün (Ege)	900 000	1 400 000	1 750 000	2 200 000	55,6	25,0	25,7
6. Şeker Pancarı	16 500	27 000	33 750		63,6	25,0	
7. Ayçiçeği	110 000	130 000	165 000	325 000	18,2	26,9	97,0
8. Fındık	675 000	1 020 000	1 100 000	1 500 000	51,1	7,8	36,4
9. Kuru İncir	350 000	600 000	700 000	1 300 000	71,4	16,7	85,7
10. Çekirdeksiz Kuru Üzüm	260 000	405 000	500 000	800 000	55,8	23,5	60,0
11. Tiftik	780 000	1 000 000	1 320 000	1 800 000	28,2	32,0	36,4
12. Haşhaş Kapsülü	300 000	450 000	640 000	980 000	50,0	42,2	53,1
13. Yaş Kozası	1 300 000	1 900 000	2 375 000	3 500 000	46,2	25,0	47,4
14. Çay	82 000	118 000	162 500	250 000	43,9	37,7	53,8

(1) Destekleme primleri hariçtir.

2000/2172 sayılı Kararname ile, tarımda mevcut destekleme politikalarının değiştirilerek çiftçilere doğrudan gelir desteği sağlanması ve kayıt sisteminin oluşturulması amacıyla ülke çapında uygulama başlatılmasına karar verilmiştir. Bu karar uyarınca; çiftçi tanımı ile ödeme tutarının tespitinde esas alınacak tarımsal alana ilişkin kriterler ve ödemeye ilişkin usul ve esaslar, Tarımda Yeniden Yapılandırma ve Destekleme Kurulunun önerileri dikkate alınarak Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı ile Tarım ve Köyşeri Bakanlığı tarafından yayımlanacak uygulama tebliğleriyle belirlenecektir.

TABLO: 23- Tarımsal Ürünlerin Destekleme Fiyatlarında Gelişmeler

Ürünler	Ortalama Alım Fiyatları (TL/Kg)				Yüzde Artış			
	1998	1999	2000	2001(1)	1998	1999	2000	2001(1)
1. Buğday (2)	53 564	77 971	103 781	157 329	52,4	45,6	33,1	51,6
2. Arpa (2)	39 112	60 082	77 670	129 205	53,4	53,6	29,3	66,4
3. Çavdar (2)	41 227	56 575	73 378	127 566	54,3	37,2	29,7	73,8
4. Mısır (2)	45 517	64 846	93 887	155 800	60,1	42,5	44,8	65,9
5. Yulaf (2)	42 053	56 071	78 743	111 500	66,0	33,3	40,4	41,6
6. Pamuk (3)	180 458	249 494	404 329	641 617	29,9	38,3	62,1	58,7
7. Tütün (2)	672 048	1 076 953	1 302 470	1 761 436	74,3	60,2	20,9	35,2
8. Şeker Pancarı (2)	17 709	27 886	35 796	54 169	46,0	57,5	28,4	51,3
9. Ayçiçeği	111 682	130 000	165 000	325 003	64,9	16,4	26,9	97,0
10. Fındık	772 134	1 079 968	1 080 253	1 510 578	44,7	39,9	0,0	39,8
11. Kuru İncir	397 813	563 212	642 260	1 345 694	103,7	41,6	14,0	109,5
12. Çekirdeksiz Kuru Üzüm	263 820	418 196	497 638	863 662	59,4	58,5	19,0	73,6
13. Zeytinyağı	446 766	1 010 365	1 246 378	-	55,6	126,2	23,4	-
14. Tiftik (4)	867 348	983 230	1 508 279	1 754 545	91,7	13,4	53,4	16,3
15. Antepfıstığı	1 321 024	1 900 492	2 212 055	2 640 000	193,5	43,9	16,4	19,3
16. Soya Fasülyesi	90 002	116 284	157 425	359 941	54,8	29,2	35,4	128,6
17. Haşhaş Kapsülü (2)	295 643	444 774	640 000	963 134	88,3	50,4	43,9	50,5
18. Çeltik	130 704	187 362	225 000	370 000	52,7	43,3	20,1	64,4
19. Yerfıstığı	159 529	294 000	350 436	-	12,3	84,3	19,2	-
20. Yaş Koza (4)	1 317 326	1 902 455	2 329 071	3 546 512	70,5	44,4	22,4	52,3
21. Çöplü Kırmızıbiber	-	598 225	1 002 398	1 003 238	-	-	67,6	0,1
22. Zeytin	555 461	649 758	928 205	-	122,3	17,0	42,9	-
23. Gülçiçeği	155 000	250 004	350 057	900 000	29,1	61,3	40,0	157,1
24. Kırmızı Mercimek	113 576	195 565	-	-	-	72,2	-	-
25. Çay	87 464	125 854	162 499	250 000	73,5	43,9	29,1	53,8
26. Limon	71 168	74 113	152 511	224 101	-3,2	4,1	105,8	46,9
27. Yaş Üzüm	49 941	71 732	94 483	121 465	66,5	43,6	31,7	28,6
28. Kayısı	618 629	996 743	690 207	-	55,6	61,1	-30,8	-
29. Çekirdekli Kuru Üzüm	236 623	-	-	-	63,4	-	-	-

(1) 2001 yılı tahminidir.

(2) Devlet destekleme alımları kapsamındaki ürünlerdir.

(3) Destekleme primleri hariçtir.

(4) Destekleme primleri dahildir.

2001/2705 sayılı Kararname ile tütün üretiminden vazgeçip alternatif ürün yetiştiren üreticilerin desteklenmesine karar verilmiştir. Bu Karara göre; tütün üretiminden vazgeçerek alternatif ürün yetiştirmeyi tercih eden Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde faaliyet gösteren ve tütün ekim cüzdanı bulunan tütün üreticilerine, bir defaya mahsus olmak üzere girdi ve gelir desteği ödemesi yapılacaktır.

2001/2787 sayılı Kararname ile, yaprak tütün, hububat ve şeker ihracatı konusunda TEKEL, TMO ve Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'nin görevlendirilmesine ilişkin 99/13164 sayılı kararname yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece, Hazine Müsteşarlığının sözkonusu kuruluşlara ihracat görev zararı ödemesine gerek kalmayacaktır.

TABLO: 24- Destekleme Alım Miktarları ve Üreticilere Yapılan Ödemeler

Ürünler	Alım Miktarı (Bin Ton)				Üreticilere Yapılan Ödemeler (Milyar TL)			
	1998	1999	2000	2001 (1)	1998	1999	2000	2001 (1)
1. Buğday (*)	5 212	4 309	3 011	1 460	279 175	335 976	312 484	229 730
2. Arpa (*)	1 914	819	512	952	74 860	49 207	39 767	123 051
3. Çavdar (*)	119	73	25	14	4 906	4 130	1 834	1 783
4. Mısır (*)	696	382	260	35	31 680	24 771	24 411	5 455
5. Yulaf (*)	19	14	2	0	799	785	157	0
6. Pamuk	536	439	354	260	96 679	109 486	143 153	166 911
7. Tütün (*)	166	191	153	97	111 560	205 698	199 511	170 079
8. Şeker Pancarı (2) (*)	17 619	13 223	14 678	11 700	312 009	368 740	525 417	633 777
9. Ayçiçeği	443	411	424	239	49 453	53 395	69 950	77 815
10. Fındık	239	142	92	124	184 367	153 770	99 003	187 408
11. Kuru İncir	4	11	6	3	1 569	6 397	3 595	3 375
12. Çekirdeksiz K. Üzüm	75	58	76	42	19 832	24 254	37 776	36 048
13. Zeytinyağı	26	8	34	0	11 466	7 941	42 735	0
14. Tiftik	0	0	0	0	162	137	30	72
15. Antepfıstığı	0	1	4	0	54	2 018	9 014	66
16. Soya Fasulyesi	25	28	19	10	2 253	3 305	3 022	3 666
17. Haşhaş Kapsülü (*)	28	31	12	22	8 278	13 788	7 465	20 691
18. Çeltik	71	47	40	62	9 280	8 806	9 000	23 090
19. Yerfıstığı	0	0	0	0	22	2	137	0
20. Yaş Koza (3)	0	0	0	0	174	66	34	45
21. Çöplü Kırmızıbiber	0	1	0	2	0	586	201	1 549
22. Zeytin	33	42	44	0	18 229	27 425	40 687	0
23. Gülçiçeği	3	2	2	1	450	559	619	792
24. Kırmızı Mercimek	5	6	0	0	510	1 119	0	0
25. Çay	718	843	499	540	62 799	106 095	81 103	135 000
26. Limon	1	2	1	1	101	175	85	106
27. Yaş Üzüm	14	9	14	13	675	630	1 376	1 555
28. Kayısı	12	2	3	0	7 516	1 545	2 261	0
29. Çekirdekli K. Üzüm	16	0	0	0	3 827	0	0	0
TOPLAM					1 288 856	1 510 706	1 654 828	1 822 065

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

(*) Devlet destekleme alımları kapsamındaki ürünlerdir.

(1) Tahmindir.

(2) Alım bedelini göstermektedir. Bu tutarın yüzde 40'ı cari yılda, yüzde 60'ı ertesi yılda ödenmektedir.

(3) 1998 yılında destekleme primi ödemeleri dahildir.